

Sprawozdanie Dyrekcyi

c. k. I. Wyższej Szkoły
Realnej w Krakowie
za r. szk. 1914/15

40 8

*****

TREŚĆ: Znużenie.
(Kilka uwag nad wydat-
nością pracy). Dr. H. A.
Mojmir.

2. Część urzędowa przez
Dyrektora zakładu.

*****

KRAKÓW
NAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO
ODBITO W DRUKARNI E. I DR. KOZIAŃSKICH W KRAKOWIE

1915

Sprawozdanie Dyrekcyi

c. k. I. Wyższej Szkoły
Realnej w Krakowie
za r. szk. 1914/15

K 37/V/64

*****
TREŚĆ: Znużenie.
(Kilka uwag nad wydat-
nością pracy). Dr. H. A.
Mojmir.

2. Część urzędowa przez
Dyrektora zakładu.

*****

Biblioteka Jagiellońska

1002804318

KRAKÓW
NAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO
ODBITO W DRUKARNI E. I DR. KOZIAŃSKICH W KRAKOWIE

400138

" 1914/15

Znużenie.

Somatologia mówi o aparacie ruchowym, narządzie trawienia, o organie oddechowym, systemie krwionośnym, wydzielniczym nerwowym i t. d. Ale dopiero fizjologia z biologią wskazują na to, że wszystkie te narządy są ze sobą powiązane przyczynowo i skutkowo, a najwyższy zarząd spoczywa w mózgu, który wydaje rozkazy i w sercu które ma władzę wykonawczą. To też na zewnątrz dzielność, sprawność i wytrwałość danego organizmu nie zależy od czynności któregoś z organów z osobna, ale od harmonijnego ich zgrania ze sobą.

Wypadkowa harmonijnego zgrania się czynności wszystkich organów będzie mogła uchodzić za miarę siły danego ustroju, a wzajemny stosunek czynności jednych organów do drugich będzie przypominał fizykalny związek między siłą a ciężarem, względnie siłą a oporem. Kolosy mięsne to są ułudy w pracy całkiem nieproduktywne.

Praktycznym sprawdzianem siły danego organizmu jest jego zdolność do pracy, w której znowu uwzględniać musimy nietylko natężenie siły pokonującej trud, opór i bezwładność ciężaru, ale zarazem i czas przez który się zapas siły nie wyczerpie, słowem wytrwałość. A fizjologia ruchu powinna podać nam rozumowo i doświadczalnie sprawdzone momenty od których najważniejsze przymioty pracy t. j. sprawność czyli zręczność i wytrwałość zależą. Bo tylko łatwo obliczalne wymienniki i efekta pracy pozwolą państwu oddzielić osobniki pracujące od markujących, pilnych i wytrwałych od leniwców, pożytecznych od trutniów. Wtedy przestanie być utopią przysłowie: jaka praca taka płaca, a czas przestanie być źródłem nudów.

Fizjologia niestrudzona w gorliwej pracy nad rozwiązaniem zagadek życiowych, niejedną ciemną kropkę rozjaśniła swymi doświadczeniami i logicznymi wywodami. Przedewszystkiem potwierdziła rzecz znaną z praktyki, że każde pole pracy ma dwa słupy graniczne, dwie mety, z których jedna nosi napis: nauka i wprawa, a druga znużenie, czyli wyczerpanie zasobu potencjalnej siły.

Dowodów dostarcza dosyć życie codzienne i historia.

Żołnierz niejedną noc spędził nad piśmiennicą, gdy chce wysłać list do rodziców, a bez śladu znużenia kroczy milami w pełnym rynsztunku bojowym.

Uczony godzinami pracuje umysłowo bez wytchnienia, ale wszelka praca fizyczna nawet w formie gry ruchowej, gimnastyki lub sportu, zmęczy go i znuży bardzo prędko.

Taine w biografii Napoleona I. daje nam przykład niespożytej energii tego nadczłowieka. Oto z kilkunastogodzinnych posiedzeń lub obrad, na których rozwijał swe plany i projekta prawniczo reorganizacyjne i na których bacznie śledził za biegiem dyskusji i ścieraniem się zdań, wychodził prawie bez śladu znużenia, gdy jego generałowie i ministrowie pod brzemieniem tej umysłowej pracy upadali ze znużenia.

Ale tak wielką energię potencjalną spotykamy tylko u wyjątkowo hojnie przez naturę wyposażonych osobników. A i tu same zdolności naturalne nie wystarczają. Jak nie wystarczy zakupienie najlepszych narzędzi jeśli się ich nie umie używać, jak na nic się nie zda obszerna biblioteka nieukowi. Siły fizyczne i zdolności umysłowe mogą zmarnieć nieproduktywnie, gdy ich wola do pracy nie zaprzęgnie.

Praca jest tą szkołą, w której się zaostrza dowcip, potęguje siła, wytrzymałość i zdrowie. Powinnaby więc praca być rozkoszą, bo zadowolenie z wyników pracy rozpięra piersi chętnym poczuciem mocy.

Gdyby nie znużenie, równoznaczne ze zmęczeniem, strudzeniem i wyczerpaniem, które rozkosz każdej nowej wygranej i każdej nowej zdobyczy zatrzuwa gorzką pigułką chwilowej niemocy.

Znużenie na chwilę odbiera człowiekowi, pracą fizyczną zajętemu, zbornosć, zręczność i celowość jego ćwiczeniem wyuczonych, mistrzowskich ruchów.

Znużenie myślicielowi odbiera chwilowo możność do dalszej pracy; myśli jak rozhukane konie ponoszą go na manowce i ścieżki w błędnym kole powracające, bo nie uznają ani odpowiednich wędzideł logiki, ani przejrzystego doboru słów i wyobrażeń, nastaje chaos zdań i pojęć, gmatwanina analogii i skutku.

Znużenie działa jak zмора we śnie; oto zaciska gardło rozbieganej i rozrywką lub grą ruchową podnieconej dziatwie, tak że w zadyszce tchu złapać nie może, a płuca są zmuszone pracować w przyspieszonym rytmie, jakby organizm czuł przesyt bezwodnika węglowego, a niedostatek tlenu.

Znużenie działa wreszcie jak strach paniczny; pobudza serce do gwałtownie podnieconego tempa, a członkom odbiera swobodę a nawet możność ruchów. Słowem znużenie jestto stan, który pojawia się po każdej dłuższej trwającej pracy, a zaznacza swą obecność zmniejszającą się zdolnością do pracy, bólem członków, brakiem skupienia myśli i bólem głowy, przyspieszeniem akcji serca i płuc.

Był czas, kiedy uczeni silili się na dowody, że znużenie wskutek pracy fizycznej powstałe, atakuje tylko mięśnie, wcale nie tykając ośrodków nerwowych, owszem nawet zapewniając im rzeźkość i świeżość. Naodwrot znużenie po pracy umysłowej ma tylko w nerwach i mózgu swe siedlisko, a praca fizyczna może łatwo natężenie znużenia umysłowego zmniejszyć. Tak jakby znużenie fizyczne miało w organizmie ludzkim znaczenie śluzy, lub stawidła, któreby nadmiar znużenia umysłowego w jednej chwili upuścić można.

Lecz badania Mossa tę tezę obaliły. Mosso* najpierw zauważył na przelatujących jaskółkach, które z dalekiej północy jesienią spieszyły do Afryki, ten dziwny objaw, że nie umiały rozeznaczyć zapory muru i na śmierć się zabijały, uderzając główkami w locie o mur. Jakby oślepiłe ze zmęczenia. Badania z gołębiami pocztowymi potwierdziły to jego twierdzenie, że znużenie fizyczne powoduje bardzo znaczne przytępienie wszystkich zmysłów. A gdy wymyślił ergograf i przy pomocy tego przyrządu zabrał się do badania znużenia 2 mięśni kurczących średni palec ręki, to wskazał na to, że wszelka praca w organizmie żywym tak się odbywa,

*) Angelo Mosso, profesor fizjologii w Turynie.

jak gdyby slewiskiem znużenia zarówno nerwowego jak i mięśniowego była sama krew.

Od jego to czasu ergograf służy do badania znużenia zarówno po pracy fizycznej, jak i umysłowej. Inni badacze obok ergografu używali różnych innych przyrządów do badania znużenia.

Więc jedni używali dynamometra, drudzy równi pochyłej lub klatki schodowej 10 m wysokiej, po której medya badane musiały wstępować, niosąc pewne ciężary.

Inni wymyślili ergostaty, wymagające podobnego wysiłku, jak pompowanie wody ze studni przy pomocy kołowrota. Inni badali same przytępienia zmysłów wskutek znużenia: więc cyrklem, zwanym esteziometrem, zbadano zaburzenia w zmyśle czucia a perimetrem znaczne zmniejszanie się pola widzenia.

Byli i tacy, którzy znużenie starali się badać w samych nerwach i wykazali opóźnianie ich przewodnictwa, kiedy są znużone. Czas opóźnionego przewodnictwa nerwów zapisywał automatycznie przyrząd zegarowy.

Te i tym podobne badania pouczyły, że praca ludzka nie odbywa się równomiernie jednostajnie, tylko podlega pewnym nierównomiernym wahaniom, zarówno ze względu na ilość jakoteż na jakość wyników pracy.

Wahania te można przedstawić graficznie linią krzywą, którą otrzymuje się w ten sposób, że ilość pracy wykonanej, a mierzonej w kilogramometrach znaczy się punktami linii rzędnych, a postępy czasu punktami odcinków. W ten sposób otrzymana linia będzie krzywizną pracy ilościowej. Ta krzywizna pracy u różnych ludzi jest różną; pewne typy tych krzywizn u różnych ludzi się powtarzają, a dla każdego osobnika da się wynaleść pewien swoisty typ, który u niego z małemi zmianami zawsze się powtarza.

Kraepelin* wykazał, że ilościowe i jakościowe wahania w każdej pracy są indywidualne, a zależą od 7 czynników, którymi są: ćwiczenie, znużenie, przyzwyczajenie, ochota, popęd, utrata wprawy i spoczynek. Z tych czynników wpływają na wyniki pracy: ćwiczenie, przyzwyczajenie, ochota, popęd i spoczynek dodatnio, zaś znużenie i utrata wprawy ujemnie. Nazwy tych czynników same się tłómaczą, a ich charakter dodatni jest tego rodzaju, że ich

*) Dr. Emil Kraepelin, profesor psychiatrii w Heidelbergu.

wpływ na każdą pracę będzie tylko z początku wybitnie się zaznaczał, a w miarę trwania pracy przeważać zaczyna ujemny wpływ znużenia.

W mięśni wyciętym, lub gdy wpływy dodatnie nie działają, krzywizna pracy stoi tylko pod wpływem znużenia i dlatego przedstawia się jako linia prosta równi pochyłej. W mięśni żywym niewyciętym praca i wyładowanie siły zależy od wszystkich powyższych czynników i dlatego krzywizny pracy odbiegają od prostego kształtu równi pochyłej, a przybierają kształt fali z grzbieciem wzniesionym w górę, ale ze spadkiem nagłym lub powoli się zaznaczającym.

Mamy więc 3 gatunki zasadnicze krzywizny pracy: spada ona pochyło raz jako linia prosta, drugi raz wypukła, trzeci raz wklęsła. Wskazują one na stałe działanie znużenia zarówno bezpośrednio, gdy pracują mięśnie, i ulegają znużeniu, jakoteż pośrednio gdy ergogram wykazuje znużenie nerwowe pracy umysłowej.

Znużenie nie jest przywilejem wyłącznym dla mięśni, ani też mięśnie nie są jego ulubionem siedliskiem. Doświadczenia z ergografem wykazują, że krzywizna pracy w mięśni wyciętym, pobudzonym prądem elektrycznym przez bezpośrednie zetknięcie elektrod z mięśniem, prawie niewiele się różni od krzywizny pracy, gdy drażnimy mięsień prądem za pośrednictwem nerwu w organizmie, albo wreszcie, gdy każemy kurczyć mięsień w takt metronomu, a więc przy swobodnem działaniu woli. Przenoszono więc siedlisko znużenia z mięśnia do nerwu, z nerwów do mózgu.

Ale przy bliższem rozpatrzeniu objawów znużenia dostrzeżono, że pominięto i należytej ocenie nie poddano, stale znużeniu towarzyszącego objawu duszności i bicia serca. Badania uwzględniające ten objaw podczas pracy, i stosownymi przyrządami notujące pojemność oddechów i skład powietrza wydechanego, dowiodły, że każda praca stoi w prostym stosunku do produktów spalania w organizmie wydzielanych w postaci bezwodnika węglowego, kwasu fosforowego i mlekowego.

Pracująca maszyna ludzka tem energiczniej przerabia swą energię potencjalną na energię kinetyczną, czyli ruch, im więcej tlenu zużyje na wiązanie drobin węgla. Energiczniejsze roznosze-

nie tlenu do tkanek, może być uskutecznione tylko kosztem nasilonej pracy płuc. Wiadomo, że płuca są tym rezerwoarem, w którym krwinki czerwone czerpią tlen. Dlategoto podczas pracy człowiek głębiej oddycha niż w stanie spoczynku, a najpłytsze są oddechy w czasie snu.

Ponieważ rozprowadzenie tlenu po wszystkich zakątkach organizmu uskuteczniają li tylko krwinki czerwone, a efekt tej pracy zależy od ich ilości i ich nasycenia czerwienią krwi, (hemoglobina), przeto najdłużej ze skutkiem może bez zadyszki pracować osobnik posiadający normalną ilość ciałek czerwonych i normalny % barwika krwi, a jego ergogram będzie normalny.

Według tej tezy kobieta jest do każdej pracy o 10% gorzej uzdolnioną, bo ilość ciałek czerwonych u mężczyzny wynosi 5 mil. w mm³, zaś u kobiety 4^{1/2} miliona.

Jeszcze mniejszą energię potencjalną posiada osoba anemiczna lub chlorotyczna blednicza; a efekt pracy u takich osób może procentowo wahać w szerokich granicach między normą, a zupełną niezdolnością do pracy, zależnie od tego, czy ilość krwinek nieznacznie odbiega od normy, albo dosięga połowę normy, lub jeszcze niżej opada. Podobnie komplikuje wydatność pracy brak barwika krwi.

Praktyka życia codziennego potwierdza istotnie to wniosko-
wanie dokonane na podstawie doświadczeń w laboratoryach. Oto widzimy, że ludzie anemiczni i bledniczo obciążeni, ciągle się skarżą, że praca ich szybko męczy, że nieodczuwają tej rozkoszy jaka płynie z rzeźkości swych członków i rzeźkości umysłu, słowem są to nieszczęśliwe istoty cieplarniane, skazane na ciągłe szpitalnictwo, na pilnowanie łoża, bo tylko w stanie spoczynkowym nie czują zawrotów głowy, ucisków mózgowych i objawów znużenia. Ten stan nie do pozazdroszczenia staje się jeszcze bardziej nieznośnym przez to, że otoczenie nad nimi litować się nie może, bo często tego stanu nie rozumie, a chorzy tacy skazani na bezczynność wiecznie się gryzą i martwią tą myślą, że są pasożytami swej rodziny i społeczeństwa, albo też dla braku zajęcia lub stosownej pracy wiecznie mają minę skwaszoną i znużoną. Bo nuda obok znużenia jest drugą towarzyszką anemii.

Aby więc praca mogła społeczeństwo podnieść etycznie; fi-

zycznie, higienicznie i finansowo, trzeba i tę chorobę krwi energiczniemu poddawać leczeniu, a zarazem w całej ludzkości uświadomić potrzebę rozumnej i doświadczonej profilaktyki chorób krwi. Nie należy przeto indywidualów anemicznych pielęgnować na bruku wielkomiejskim, gdzie wiele ujemnych wpływów cywilizacji nie pozwala ocknąć się ludzkiemu duchowi i stworzyć sobie stosownej, przez naturę nakreślonej świątyni cielesnej dla ducha. Raczej powinno być obowiązkiem społeczeństwa umożliwienie osobom anemicznym wyjazdu w góry i na wieś, celem zwiększenia ilości krwinek i czerwieni krwi.

Dom i szkoła powinny sobie uświadomić ten cud, że światło i ciepło słoneczne wraz ze świeżym powietrzem i wodą, obok indywidualnie przeciwiezanego ruchu są tą boską szatą, której zetknięcie z nadwątlonym organizmem ludzkim, przywraca zdrowie i siłę. Jak w ewangelii. Pęd w górę i na wieś nie jest więc modą, lecz ogólnie odczuwaną potrzebą dla zdrowia. I z tego punktu widzenia mają zapewnione powodzenie w niedalekiej przyszłości i wycieczki naukowe i nauka wycieczkowa i skauting, a ataki przestarzałych pojęć rozbijają się o nie w pył i pianę, jak bezmyślny bałwan morski o sterzącą latarnię morską, która rozbitkom świeci nadzieją bliskiego ratunku.

Zdanie: zdrowy duch w zdrowym ciele, ciągle się w ustach ogółu powtarza, ale mało na nie zwrócono uwagi i oświetlenia z tej strony, że gimnastyka do zdrowia i siły nie wystarcza, krwi jeszcze trzeba i to krwi zdrowej, jako materiału do silnej budowy. Owe cudowne osobniki do rzędu bohaterów zaliczane, w których wola jest tak silnym atrybutem ducha, że i marną powłokę cielesną potrafią zużytkować do zaimponowania światu wiekopomnymi dziełami i bohaterskimi czynami, są tylko bardzo rzadkimi wyjątkami.

Ale jak krwinki nie są jedynymi składnikami krwi, tak i bezwodnik węglowy nie jest jedynym żużlem, który w ludzkiej maszynie podczas pracy się wytwarza. Oto we krwi krążą te ilości białka, węglowodanów i tłuszczu, które dla odżywiania są w postaci pokarmów kilkakrotnie na dzień do ustroju doprowadzane.

Głód działa na efekt pracy podobnie jak anemia: efekt normalny obniża do połowy, a czasem i więcej. U zgłodniałego lub

źle żywionego zjawia się znużenie daleko prędzej. Rzecz całkiem jasna. Bo im mniej pokarmów się zjada, tem mniej zapasowych środków odżywczych krąży we krwi i na krótszy czas pracy wystarczyć potrafią. Czas pracy jest okresem zwiększonych ekspensów ustroju, a ekspens energii musi być pokryty z budżetu płynącego w postaci białka, węglowodanów i tłuszczu we krwi. Jeśli osobnik w odżywianiu się, nie przestrzega przez naturę ustalonej normy, to zbyteczne zapasy nieużyte składa w swoistych rezerwoarach, a braki z innych rezerwoarów uzupełnia.

Organom pracującym pokrycie wydatków umożliwiaone jest przez to, że normalna dawka pożywienia częściej bywa powtarzana. Przez szybszy obieg, szybsze krążenie krwi. Aby to uskutecznić, musi serce większą rozwinąć energię i pracuje też niejednokrotnie w tempie, podwójnie przekraczającem normę. Lecz serce mimo że jest motorem życia najważniejszym i idealnym skarbnikiem, wypłacającym swych robotników najracyonalniejszymi porcyami chlebowemi, nie przestaje być mięśniem, który wprawdzie ze znużeniem, walczy najskuteczniej, ale jednak w końcu znużeniu sprostać nie zdolny, każe człowiekowi zaprzestać pracy.

Dusznosc i kołatanie serca stoją na straży całości serca i organizmu. Bez tego podwójnego wentyla bezpieczeństwa w maszynach ludzkich niejednokrotnie powtórzyłby się ów historyczny wypadek nagłego zgonu Greka, przybyłego biegiem do Aten, z doniesieniem o świetnem zwycięstwie pod Maratonem. Według Verworna* znużeniu przypisać należy nagłą śmierć tego gońca.

Praca serca jest olbrzymia, a podobnie jak motor fabryki parowej nie zna i ono różnicy między dniem i nocą, dniem powszednim a świętem. A swą wytrwałość i energię w pracy zawdzięcza ono jednemu, jednemu lekowi, który w swych skutkach jest nieprześcigniony. Pracę swą ujęło ono w taką przedziwną rytmikę, że po każdym skurczu, który jest znacznie mniej niż średniem wyładowaniem jego energii potencyalnej, rozluźnia ono wszystkie swe włókna w rozkurczu i czas tego rozkurczu tak sobie wymierza, żeby mu on dokładnie wystarczył na zupełny odpoczynek i usunięcie tej odrobiny znużenia, które w ciągu jednego skurczu się wytworzyć mogło.

Podobnie jak serce pracuje kosiarz, napinający mięśnie tylko

* Maks Verworn, prof. fizjologii w Getyndze.

w chwili zamachu przedniego, gdy za ostrzem jego kosy padają trawy lub kłosa pokotem. Zaś w chwili wywijania kosą wstecz, przenosi on kosę minimalnym wysiłkiem sił, przyczem i zjawisko wahadła instynktownie wyzyskuje. Podobnie młócek uchwycił swą pracę w rytmikę i inną grupą mięśni pracuje przy podnoszeniu cepów w górę, a inną gdy cepami uderza w snopy na klepisku. Gdy jedna grupa mięśni pracuje, druga odpoczywa. Tosa-mo powtórzyć można o drwalu i tracz, kowalu i stolarzu, słowem o wszystkich rękodzielnikach, którzy w takiej ekonomii pracy dostrzegli bardzo skuteczny sposób na znużenie.

Ale nietylko dla pracy fizycznej stała się rytmika serca, niwecząca działanie ujemne znużenia, pierwowzorem, godnym naśladowania. Mamy taką rytmikę i w pracy umysłowej. Najstarsi poeci nie wiązali słów powieści, którą przy dźwiękach formingi chcieli poruszyć tłumy, rymem przy końcu każdego wiersza, ale rytmiką, mającą wielkie podobieństwo do grzmiącego tupotu wojska lądowego w pochodzie. Z własnego doświadczenia wie każdy, że łatwiej wyuczyć się można na pamięć dwa razy dłuższego kawałka poezji niż prozy. A powieści Sienkiewicza dlatego tak poczytne, że ich obrazy osnute na kanwie heksametrowej rytmiki. Zresztą i to jest ogólnie znane, że żaden język bez śpiewnej rytmiki akcentu nawet w mowie potocznej obyć się nie może.

Kiedy mowa o rytmice serca, to muszę wspomnieć jeszcze i o tem, że po pewnych zaburzeniach i zakłóceniach tej rytmiki poznaje się różne choroby sercowe, a gdy tony są zastąpione przez szmery, to znowu wady sercowe.

Choroby i wady sercowe przyspieszają znużenie, podobnie jak anemia i głód. Temu to szybkiemu znużeniu przypisać należy to rychłe wyczerpanie starców przy chodzeniu po schodach w górę i niezdolność do pracy u ludzi mających wadę sercową, a wreszcie u ludzi chorych na jakąkolwiek niedomogę serca. W stosunku do serca zdrowego ma serce chore lub wadliwe energię potencjalną bardzo znacznie zmniejszoną. Wystarczy ta energia ledwie tylko na załatwienie bieżących rachunków swego pana, gdy ten przestrzega odpowiednio wskazany spokój i dyetę. A każda próba ruchu takiego chorego, wyprowadza jego serce z równowagi, a szybkie przyspieszone tętno jest znowu sygnałem niebezpieczeń-

stwa. Znamy choroby, w których nawet zdrowe serce, atakowane jadem swoistym tejże choroby, bez poprzedniego sygnału nagle wypowiada swe posłuszeństwo. Ze przypomnę tu tylko częste wypadki nagłej śmierci, które dawniej pojawiały się u chorych na błonicę, czyli dyfteryę, a dziś u chorych na influencę*.

Dotychczas rozpatrywałem wpływ pracy fizycznej na wzmożoną przemianę materii w tkankach. Praca ujawniła się większym zapotrzebowaniem paliwa w ustroju, t. j. tlenu, a zarazem zwiększoną produkcją popiołu w postaci bezwodnika węglowego. Aby w tej wymianie bezwodnika węglowego na tlen utrzymać jaką taką równowagę, musiały płuca i serce energicznie wkroczyć w pośrodek i silnym prądem utlenionej krwi wymyć należycie wszystkie tkanki i uwolnić organizm od produktów pracy, szkodliwie na jego zdrowie i na sam przebieg pracy oddziaływujących.

Zdawałoby się; że CO₂, ten uchwytny produkt pracy, nakrywa się z istotną przyczyną znużenia. Ale tak nie jest. Odpowiednie badania fizyologiczne na zwierzętach obaliły ten wniosek. Szukano dalej. A gdy w mięśniach znużonych spostrzeżono obecność kwasu mlekowego to już chciano »urbi et orbi« podać do wiadomości, że z istoty znużenia zdarto raz przecie zasłonę, zapewniającą jej nieuchwytną obecność. Lecz i te próby fizyologiczne zawiodły, a kwas mlekowy stanął do szeregu obok bezwodnika węglowego jako nowy, świeżo poznany produkt znużenia.

A Istota znużenia dalej ginęła w pomroce i to w pomroce przypuszczenia, zwanego w nauce hipotezą. Już bystry fizyolog włoski, Angelo Mosso wskazał na to, że znużenie musi być wynikiem jakiejś trucizny, która się w każdym organizmie wytwarza podczas pracy zarówno fizycznej, jak umysłowej. Widział bowiem, że krew zwierząt znużonych, zmęczonych, wstrzyknięta do żył zwierząt wypoczętych odrazu powodowała utratę sił wśród objawów znużenia. I uczeni powtarzali za nim i te doświadczenia i objaśniającą hipotezę, że znużenie jest wynikiem trujących produktów pracy. A choć ta hipoteza dany fakt tłumaczyła jasno, bez zarzutu, to jednak nie można jej było posunąć do godości ogólnie uznanej tezy, t. j. pewnika, bo brakowało dowodu.

Dopiero prof. Dr. W. Weycharadt z Erlangen potrafił w swej pracowni tę truciznę ze znużonych mięśni wyosobnić, i odtąd pró-

*) Spokój i spoczynek są w niektórych chorobach najskuteczniejszymi lekami.

by podjęte z kenotoksyną* spory snop światła rzuciły na doświadczenia nad znużeniem. Przedewszystkiem poznano, że ta istotna przyczyna znużenia, zwana kenotoksyną, jest produktem rozpadu istot białkowatych w czasie pracy. Praca w organizmie podobnie zużywa komórki i tkanki, jak ruch w motorach wywołuje zużycie tłoków i cylindrów, łożysk i osi.

Dla krwinek czerwonych fizjologia dość dawno udowodniła i ustaliła wiek trwania. Każde ciało czerwone po 30 dniach jest wyczerpane i zamiera, ale najwybitniej ujawnia się ta ciągła odnowa, zamieranie starych komórek i uzupełnianie nowymi, na naszej skórze, gdzie miliony płaskich komórek naskórkowych codziennie wysychają, rogowacieją i ścierają się na proch i pył. Jeżeli organizm nazwalibyśmy państwem, którego dzielność zależy od harmonijnego zgrania się wszystkich organów, to miarę tej dzielności łatwo dostrzeżemy w tej sile życiowej z ochotą wysyłającej nowe pułki komórek na plac boju w wir procesów życiowych albo na całopalenie składane życiu w ofierze. Bo każdy organ na spełnianie swych życiowych funkcji musi się ciągle zużywać i armię komórek spalanych zastąpić nowymi. Lecz ochota do życia i gotowość poświęcenia się dla sprawy ogółu, będą tylko w takim organizmie odpowiadające swemu celowi, gdzie pożywienie jest dostateczne, gdzie podwoły trainu w postaci krwinek i zapasy odżywcze w samej krwi są wystarczające, a krew nie jest przesycona kenotoksyną. A na wyrzucenie tej kenotoksyny ze krwi ma organizm dwa sposoby. Albo ją oddaje na zewnątrz razem z bezwodnikiem węglowym, albo używa do tego oczyszczania krwi gruczołów. Nerki i gruczoły potowe wydzielają na zewnątrz te jadowite produkty rozpadu ciał białkowych względnie komórek. To też ten znój na ciele robotnika jest niczem innym, jak akcją samopocy celowo zmierzającej do zmniejszenia znużenia.

Za czasów Homera Grecy każdego gościa, który kilka kilometrów drogi przebył, przyjmowali ciepłą kąpielą w łaźnicy,

---

*) Inni uczeni jeszcze podają w wątpliwość zarówno odkrycie kenotoksyny jak i jej rolę szeroko zakreśloną przez Weychardt'a.

a Japończycy codzienną swą pracę zaczynają od ciepłej kąpieli (z następnym zimnym tuszem). Znaczenie ciepłej kąpieli dla ustroju ludzkiego już dawno w medycynie ugruntowane*). Nauheim, owo światowe miejsce kąpielowe dla sercowo chorych, ciepłej termie, przesyconej kwasem węglowym zawdzięcza swe cudowne lecznicze wyniki. Podobnie w sanatoryach dla nerwowo chorych odgrywają ciepłe kąpiele rolę niezawodnego, kojącego leku. Gdybyśmy jeszcze i w codziennym życiu dali się przekonać Japończykom, że ciepła kąpiel usuwa znużenie i potęguje siły, a profilaktycznie działa na uniknięcie całego szeregu chorób, to mielibyśmy podobnie zachwycające zjawiska życiowe jak u nich, gdzie starcy tylko wiekiem i doświadczeniem się różnią od młodych, a w sile i wydajności pracy nie ustępują młodzieńcom.

Zdrowy organizm broni się przed znużeniem uzupełnianiem braków przez przyjmowanie odpowiednich pokarmów i usuwaniem jadowitych produktów rozpadu, broni się przed znużeniem rytmiką wysiłków i wypocznień, ale mimo całej techniki wyszkolenia i ekonomii pracy uczuwa wieczorem, że jest strudzony i zmęczony i dopiero sen potrafi nagromadzoną ilość kenotoksyny wydychać, wypocić i wypłukać, pewien zasób antikenotoksyny nagromadzić i w ten sposób odświeżyć jego siły.

Gdy społeczeństwo uzna i uwzględni w szerokich ramach higienę pracy, wtedy stoczy zwycięską walkę ze znużeniem, a energia potencjalna pracy będzie dlań zadatkiem odrodzenia.

---

*) Kąpiele chłodne wskazane w upalne dni letnie i w niektórych chorobach gorączkowych.

Część urzędowa.

I.

Skład grona nauczycielskiego przy końcu roku szkolnego 1914/15.

a) Czynnici nauczyciele z tutejszego zakładu :

1. *Dziurzyński Jan*, c. k. dyrektor w VI randze, radca szkolny.
2. *Borowiczka Tadeusz*, prof. w VIII r., zawiadowca zbiorów geom., uczył geom. w kl. V, VI, VII, tyg. godz. 8.
3. *Flach Józef*, dr. fil. prof. VIII r., internowany w Rosyi.
4. *Korczyński Antoni*, dr. fil. prof. VIII r., doc. Uniw. Jag., zawiadowca gabin. chemicz., uczył chemii w kl. IV, V, VI, tyg. godz. 7.
5. *Krywult Waleryan*, radca szkolny, prof. w VII r., uczył historii i geografii w kl. V, VI, VII, tyg. godz. 11; od 15 czerwca hist. w kl. VI, VII, geogr. w kl. IV; tyg. godz. 11.
6. *Paczowski Jan*, prof. w VIII r., zawiadowca gab. fizyk. uczył fizyki w kl. VII, tyg. godz. 4.
7. *Ptaśnik Jan*, dr. fil. prof. w VIII r., prof. nadzw. tyt. historii kultury na Uniw. Jag., członek komisji hist. i hist. sztuki Akad. Umiej. w Krakowie; na urlopie.
8. *Saski Sylweryusz*, prof. zarząd. zbiorów rysunkowych, uczył rysunków w kl. II, III, IV, VI, VIII; tyg. godz. 15.
9. *Smreczyński Stanisław*, prof. w VIII r., członek komitetu fizyograf. Akad. Umiej. w Krakowie, zawiadowca gab. przyrod., dyrektor pryw. seminarium żeńskiego im. Preisendanza, uczył hist. natur. w kl. V, tyg. godz. 2.
10. *Swiderski Franciszek*, ksiądz, dr. teol., prof. w VII r., zawiad. bibl. pomocy koleżańskiej, uczył religii we wszystkich klasach; tyg. godz. 14 i dwie egzorty.
11. *Mojmir Herman*, dr. med. nauczyciel, uczył higieny we wszystkich klasach; tyg. godz. 7.

12. *Chmiel Stefan*, zast. naucz. gosp. kl. II, uczył do 15 czerwca b. r. jęz. polskiego w kl. II, hist. w kl. II, IV, geogr. w kl. I, II, III, IV; tyg. godz. 16.
13. *Gwizdała Zygmunt*, zast. naucz., egz. z gimnastyki, gosp. kl. VII, uczył matem. w kl. V, VI, VII, fizyki w kl. VI; tyg. godz. 17.
14. *Łoziński Paweł*, dr. fil., egz. zast. naucz., na urlopie.
15. *Prauziński Władysław*, egz. zast. naucz., zawiad. bibl. nauczycielskiej, gosp. kl. III, uczył jęz. franc. w kl. III, jęz. niem. w kl. III, IV; tyg. godz. 13; od 15 czerwca uczył jęz. franc. w kl. III, jęz. niem. w kl. III, hist. w kl. II, V, geogr. w kl. II, III; tyg. godz. 19.
16. *Wiśniowski Bronisław*, zast. naucz., uczył jęz. polsk. w kl. I, III, IV, historii w kl. I, III, kaligrafii w kl. I; tyg. godz. 15; od 15 czerwca jęz. pol. w kl. I, II, III, IV, hist. w kl. I, III, geogr. w kl. I; tyg. godz. 19.

b). Czynnici nauczyciele z obcych zakładów :

17. *Babulski Wacław*, nauczyciel (szk. realna w Rawie Ruskiej), gosp. kl. IV, uczył matematyki w kl. II, III, IV; tyg. godz. 10.
18. *Bystrzycki Jan*, prof. w VIII r., (II. szk. realna w Krakowie), gosp. kl. V, uczył języka polskiego w kl. V, VI, VII, tyg. godz. 11.
19. *Chmaj Jan*, prof. (filia IV. gimn. we Lwowie), gosp. kl. VI, uczył jęz. niemieckiego w kl. V, VI, VII, tyg. godz. 10.
20. *Michalski Władysław*, prof. (szk. realna w Wieliczce), gosp. kl. I, uczył mat. w kl. I, hist. nat. w kl. I, II, VI, VII; tyg. godz. 11.
21. *Płonka Józef*, egz. zast. naucz. (III. szk. wydziałowa w Krakowie), uczył jęz. francuskiego w kl. IV, V, VI, VII; tyg. godz. 12.
22. *Salibill Józef*, egz. zast. naucz. (I. gimn. w Tarnowie), uczył geometrii w kl. II, III, IV, fizyki w kl. III, IV; tyg. godz. 11.
23. *Wrana Alojzy*, egz. zast. naucz. (gimn. w Brodach), uczył jęz. niem. w kl. I, II, tyg. godz. 12; od 15 czerwca nadto jęz. niem. w kl. IV; tyg. godz. 16.

24. *Waškowski Tadeusz*, egz. zast. naucz. (gimn. III. w Krakowie), uczył rysunków w kl. I, V; tyg. godz. 7.

1. *Michejda Karol*, proboszcz gminy ewang., udzielał nauki religii ewangelickiej.
2. *Kunstlinger Dawid*, dr. fil. udzielał nauki religii mojżeszowej; tyg. godz. 7.

c). Nauczyciele pełniący służbę wojskową:

1. *Kmietowicz Jan*, prof. c. k. nadporucznik posp. ruszenia w Weisskirchen (Morawy).
2. *Paczowski Jan*, prof. czynny jako röntgenolog w szpitalach twierdzy Nr. 1, i Nr. 6.
3. *Góra Antoni*, zast. naucz., c. i k. porucznik rezerwowy, przydzielony do szkoły wojskowej we Fischau.
4. *Sędzimir Jan*, egz. zast. naucz. c. i k. chorąży, w niewoli rosyjskiej.

d). Nauczyciele nieczynni w tutejszym zakładzie:

1. *Grabowski Tadeusz*, dr. fil. prof. w VIII r., prof. nadzw. tyt. hist. lit. polsk. na Uniw. Jag. członek kom. egz. dla kandydatów na nauczycieli szk. średn., członek koresp. Akad. Umiej. w Krakowie, członek czynny Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu.
2. *Kielski Bolesław*, prof. (zajęty na kursach naukowych w Bernie).
3. *Misky Ludwik*, prof. (chory).
4. *Nowicki Franciszek*, prof. w VIII r. (zajęty w II. szk. real. w Krakowie).
5. *Sroczyński Ludwik*, prof. w VIII r.
6. *Suchanek Jan*, prof. w VIII r.
7. *Slebodziński Władysław*, prof. (zajęty na kursach naukowych w Wiedniu).
8. *Zathey Stanisław*, dr. fil., prof. w VIII r.
9. *Eliasiewicz Antoni*, egz. zast. naucz.
10. *Oświęcimski Bronisław*, zast. naucz.
11. *Pukło Jan*, zast. naucz.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych :

1. *Gwizdała Zygmunt*, j. w. udzielał nauki stenografii ; tyg. godz. 4.
2. *Garbusiński Gazimierz*, organista, udzielał nauki śpiewu ; tyg. godz. 4.

Służba szkolna.

Graca Franciszek, sługa pomocniczy.

II.

Zmiany w gronie nauczycielskiem w ciągu roku szkolnego 1914/15.

1. Rozp. z dnia 26 czerwca 1914 l. 7934 zamianowała c. k. Rada szk. kraj. asyst. Elstera Erwina zastępcą nauczyciela w gimn. realnem w Łańcucie.
2. Rozp. z dnia 26 czerwca 1914 l. 7934 przeniosła c. k. Rada szk. kraj. zast. naucz. Pukłę Jana z gimn. realn. w Łańcucie do tut. zakładu.
3. Rozp. z dnia 22 lipca 1914 l. 13828 zamianowała c. k. Rada szk. kraj. Dr. Folkierskiego Władysława rzecz. naucz. w szk. realnej w Wieliczce.
4. Rozp. z dnia 29 lipca 1914 l. 13873 zamianowała c. k. Rada szk. kraj. Babulskiego Wacława rzecz. naucz. w szk. real. w Rawie Ruskiej.
5. Rozp. z dnia 14 września 1914 l. 192 przydzieliła c. k. Rada szk. kraj. prof. filii gimn. w Samborze, Sroczyńskiego Ludwika do tut. zakładu.
6. Rozp. z dnia 7 grudnia 1914 l. 5612 przeniosła c. k. Rada szk. kraj. ks. Wojewodzica Jana do gimn. w Podgórzu.
7. Rozp. z dnia 31 grudnia 1914 l. 6221 przydzieliła c. k. Rada szk. kraj. nauczyciela szkoły realnej w Rawie Ruskiej Babulskiego Wacława i prof. filii IV. gimn. we Lwowie Chmaja Jana do tut. zakładu.

8. Rozp. z dnia 15 stycznia 1915 l. 1095 przydzieliła c. k. Rada szk. kraj. nauczyciela szk. wydz. III. w Krakowie Płonkę Józefa do tut. zakładu.
  9. Rozp. z dnia 21 stycznia 1915 l. 11 42 przydzieliła c. k. Rada szk. kraj. prof. szk. realnej w Wieliczce Michalskiego Władysława i zast. naucz. gimn. I. w Tarnowie Salibilla Józefa do tut. zakładu.
  10. Rozp. z dnia 15 marca 1915 l. 4933 przydzieliła c. k. Rada szk. kraj. zast. naucz. gimn. w Brodach Wranę Alojzego do tut. zakładu.
-
1. Rozp. z dnia 5 lipca 1914 l. 9248 udzieliła c. k. Rada szk. kraj. Dr. Ptaśnikowi Janowi rocznego urlopu jako docentowi Uniw. Jag.
  2. Rozp. z dnia 15 lipca 1914 l. 9752 zniżyła c. k. Rada szk. kraj. Dr. Korczyńskiemu Antoniemu obow. wymiar godzin na r. szk. 1914/15 jako docentowi Uniw.
  3. Rozp. z dnia 15 lipca 1914 l. 11154 udzieliła c. k. Rada szk. kraj. Dr. Folkierskiemu Władysławowi rocznego urlopu dla dokonania prac naukowych.
  4. Rozp. z dnia 5 sierpnia 1914 l. 1880 udzieliła c. k. Rada szk. kraj. Dr. Łozińskiemu Pawłowi urlopu rocznego dla umożliwienia udzielania nauki w Akad. handlowej.
  5. Rozp. z dnia 10 października 1914 l. 1865 udzieliła c. k. Rada szk. kraj. Dyrektorowi Rady Dziurzyńskiemu Janowi urlopu do czasu nastania normalnych stosunków.
-
1. Rozp. z dnia 5 marca 1915 l. 4138 przyznała c. k. Rada szk. kraj. naucz. Babulskiemu Waclawowi pierwszy dodatek 5-cio letni.
  2. Rozp. z dnia 4 czerwca 1915 l. 10462 przyznała c.k. Rada szk. kraj. prof. Chmajowi Janowi pierwszy dodatek 5-cioletni.
  3. Rozp. z dnia 6 czerwca 1915 l. 8628 przyznała c. k. Rada szkol. kraj. prof. Paczowskiemu Janowi trzeci dodatek 5-cioletni.
  4. Rozp. z dnia 7 lipca 1915 l. 9874 przyznała c. k. Rada szk. kraj. prof. Borowiczce Tadeuszowi trzeci dodatek 5-cioletni.
-

III.

Wykaz przerobionych lektur.

Lektura polska.

KLASA V.

Kochanowski: Odprawa posłów greckich, Treny. — *Skarga*: Kazanie VI. sejmowe. — *Krasicki*: Myszeis, Monachomachia, Przygody M. Doświadczyńskiego. — *Sienkiewicz*: Ogniem i mieczem, Potop, Wołodyjowski. — *Rzewuski*: Listopad. — *Zabłocki*: Zabobonnik, Fircyk w zalotach.

KLASA VI.

Feliński: Barbara Radziwiłłówna. — *Mickiewicz*: Ballady, Grażyna, K. Wallenrod, Dziady wileńskie i drezdeńskie, Pan Tadeusz. — *Małczewski*: Marya. — *Goszczyński*: Zamek kaniowski, Król zamczyska. — *Fredro*: Pan Geldhab, Zemsta, Śluby pannieńskie, Pan Jowialski.

KLASA VII.

Mickiewicz: Dziady drezdeńskie, Pan Tadeusz. — *Słowacki*: Balladyna, Kordyan, Lilla Weneda, Anelli, Ks. Marek, Sen srebrny Salomei. — *Kraśniński*: Nieboska Komedia, Irydyon, Psalm przyszłości. — *Korzeniowski*: Mnich. — *Pol*: Mohort. — *Kajsiewicz*: Kazanie o pokucie. — *Ujejski*: Moraton, — Skargi Jeremiego — *Kraszewski*: Stara baśń. — *Sienkiewicz*: Krzyżacy, Quo vadis. — *Wyspiański*: Wesele.

Lektura niemiecka.

KLASA V.

Goethe: Hermann und Dorothea.

KLASA VI.

Lessing: Minna von Barnhelm.

KLASA VII.

Grillparzer: Die Ahnfrau.

Lektura francuska.

KLASA VI.

Corneille: Horace.

Moliere: Les Precieuses ridicules.

KLASA VII.

Victor Hugo: Ruy-Blas.

Scribe: Le verre d'eau.

Materyał naukowy z religii mojżeszowej.

Kl. I. Historia biblijna: Od stworzenia świata do śmierci Mojżesza. Modlitwy poranne: 18 błogosławieństw. 10 przykazań. Znaczenie świąt.

Kl. II. Historia biblijna: Od Jozuego do podziału państwa. Modlitwy wieczorne: lechu nerannemu. 10. przykazań. Znaczenie świąt.

Kl. III. Historia biblijna: Od podziału państwa do powrotu z niewoli babilońskiej. Hallel. Podział Pisma świętego. Główne nauki wiary mojżeszowej.

Kl. IV. Historia od Izraelitów pod panowaniem Syryi do Bar Kochby. Modlitwy na święto: Szalóś refalin. Pismo apokryficzne. Podział nabożeństwa.

Kl. V. Żywot Maimonidesa. 13 artykułów wiary według Maimonidesa.

Kl. VI. Abot. I — II.

Kl. VII. Abot. IV — V. Psalmi 104, 121 — 130.

Materyał naukowy z nauki śpiewu.

Na I-szym kursie, liczącym 32 uczniów przerobiono ćwiczenia teoretyczno-wokalne, 18 pieśni kość. (chór mieszany).

Na II-gim kursie, liczącym 22 uczniów przerobiono ćwiczenia teoretyczno-wokalne, 16 pieśni kość., mszę D'archambon z tow. organu, 3 utwory świeckie (chór męski a capella) oraz 8 pieśni kość. (chór mieszany z tow. organu).

Materyał naukowy z nauki stenografii.

Kurs niższy :

I. Alfabet stenograficzny, grupy spółgłoskowe, tworzenie wyrazów z samogłoską e, ę, a, i (y), o, ą, u (ó). Dwugłoski i jutowane samogłoski, zrostki i zakończenia.

II. Skracanie wyrazów, opuszczanie końcówek deklinacyjnych. Znaczniki, abrewiatury, znaki pisarskie.

Kurs wyższy :

III. Skracanie zdań : 1) skrócenie początkowe, 2) skrócenia końcowe, 3) skrócenia środkowe, 4) skrócenia mieszane, 5) skrócenia logiczne.

IV.

Tematy wypracowań piśmiennych.

a) w języku polskim.

KLASA V.

1) Kwiaty i nadzieje. 2) Na co przyda się porządek. 3) Kogo nazywamy człowiekiem dobrze wychowanym? 4) Na jakich pierwiastkach rozwinęła się literatura nasza w okr. St. Augusta. 5) Przechadzka na Wawel (myśli i uczucia). 6) Głos umarłych Naruszewicza a żale Sarmaty Karpińskiego. 7) Idea narodowa w literaturze okresu ks. Warszawskiego.

KLASA VI.

1) Co srożej rani: miecz, język czy pióro? 2) Jak można ułatwić sobie każdą pracę? 3) Rozwinąć myśl zawartą w dwuwierszu :

I tyle tęcz zapalisz na swem niebie
Ileś za młodu światła wchłonął w siebie.

4) Pieśń w życiu Konrada Wallenroda. 5) Wiosna w r. 1812 a 1915. 6) Moliere a Fredro. 7) Dziady jako pełna autografia poety.

KLASA VII.

1) Rozwinąć myśl zawartą w dwuwierszu :

Wielkim w ojczyźnie mężom nad huczne biesiady
Godniejszą część wyrządzim, wstępując w ich ślady.

2) Pieniądz jest dobrym sługą ale złym panem. 3) Znaczenie kolei żelaznych w życiu dzisiejszych społeczeństw. 4) Trzecia część Dziadów a Przedświt. 5) Dwa światy (charakt. porówn.

n. p. rozmowy Irydiona z Ulpianem i hr. Henryka z Pankracym. 6) Charakterystyka szlachty zaściankowej w P. Tadeuszu a Kollokacyi. 7) U progu nowego życia.

b) w języku niemieckim.

KLASA V.

1) Inhaltsangabe des Gedichtes: „Die traurige Krönung“. 2) Wesen und Begriff der epischen Dichtung. 3) Übersetzung aus dem Polnischen. 4) Frommgläubiger Sinn wird mit reichem Himmelsseggen belohnt. 5) Die Macht der Freundschaft. 6) Die französische Revolution. 7) Übersetzung aus dem Polnischen. 8) Die Kraniche des Ibykus. 9) Dorothea. Eine Charakteristik.

KLASA VI.

1) Siegfrieds Tod. 2) Welche Beiträge zur Charakteristik Tellheims gewinnen wir aus dem ersten Aufzuge des Lustspiels: Minna von Barnhelm? 3) Übersetzung aus dem Polnischen. 4) Lenore. 5) Entstehung des deutschen Dramas. 6) Die Schifffahrt einst und jetzt. 7) Goethes schriftstellerische Tätigkeit bis zu seiner Verbindung mit Schiller.

KLASA VII.

1) Schiller bis zu seiner Verbindung mit Goethe. 2) Aufbau der Handlung in einem Drama. 3) Übersetzung aus dem Polnischen. 4) Es sind die Grenzen zwischen der Poesie und den bildenden Künsten nachzuweisen. (Lessings „Laokoon“). 5) Übersetzung aus dem Polnischen. 6) Moderne Verkehrsmittel.

c) w języku francuskim.

KLASA V.

L'invention de l'écriture. La vie de Charlemagne Formation de la Houille. L'anneau de Polycrate. — Moyens de correspondance. — Raconter en prose le poème sous le titre „Une Légende“. Traduction de polonais en français. La vie de Marceau. Traduction de polonais en français.

KLASA VI.

De la vie des Gaulois. Les châteaux des seigneurs — au moyen âge. La jeunesse perdue et la mort inévitable, poème raconté en prose. Le règne de Louis XIV. Analyse de la tragédie d'Andromaque. Coup d'œil sur la littérature française au XVIIe siècle. Les caractères de l'Avare. Traduction de polonais en français.

KLASA VII.

Napoléon I. au comble de sa grandeur. Utilité des fleuves. Les précurseurs du romantisme en France. L'impersonnalité dans la littérature française au XIXe siècle. Quelles sont les opinions de Meaterlinck sur l'avenir de l'humanité. Les principaux personnages de Cyrano de Bergerac.

V.

Zbiory naukowe.

A) Nabytki do gabinetów :

Gabinet fizykalny.

1. Milliampermetr Kor. 96

Gabinet chemiczny.

2. Chemiczne odczynniki Kor. 26, 17

Gabinet historyi i geografii.

3. Naprawa map Kor. 11

Gabinet rysunków geometrycznych.

4. Cyrkiel i trójkąt Kor. 9

B) Nabytki do biblioteki nauczycielskiej.

Czasopisma: 1) Jahrbuch des höheren Unterrichtswesens. 2) Lehrproben und Lehrgänge. 3) Literarisches Zentralblatt für Deutschland. 4) Szkoła polska. 5) Zeitschrift für den physikalischen und chemischen Unterricht. 6) Zeitschrift für das Realschulwesen.

Zakupiono: Warburg — Fizyka.

VI.

Ważniejsze rozporządzenia władz szkolnych.

---

1. Okólnik z 30 czerwca 1914 l. 9482 zwraca uwagę na brak w zawodach rękodzielniczych i przemysłowych ludzi z pewnym wykształceniem ogólnym i zawodowym, którzy potrafiliby pracą świadomą celu przyczynić się do dźwignięcia kraju pod względem ekonomicznym. Okólnik zachęca uczniów, by zawodom tym poświęcali się w znaczniejszej liczbie niż dotychczas.

2. Okólnik z 6 sierpnia 1914 r. l. 291 pr. zachęca młodzież do pracy na roli z powodu ogólnej mobilizacji.

3. Okólnik z 13 sierpnia 1914 r. l. 14.729 ogranicza przyjmowanie nowych słuchaczy c. k. szkoły politechnicznej we Wiedniu na r. s. 1914/15.

4. Reskr. Min. z 8 października 1914 r. l. 2988 dopuszczalne jest wcześniejsze składanie egzaminów dojrzałości przez uczniów klasy najwyższej, powołanych pod broń i z ukończonym 18 rokiem życia.

5. Reskr. Min. z 30 stycznia 1915 r. l. 279 zezwala wydawać wcześniejsze świadectwa roczne uczniom przedostatniej lub niższej klasy powołanym do wojska z rocznika 1895 i 1896, o ile na podstawie spostrzeżeń swoich nauczycieli mieli widoki otrzymania ogólnego postępu dodatniego z końcem półroczna.

6. Reskr. Min. z 9 listopada 1914 r. l. 61.357 zezwala na składanie egzaminu uzupełniającego celem uzyskania ulg jednorocznych ochotników w języku polskim. Podanie należy wnosić do c. k. Ministerium obrony krajowej.

7. Okólnik z 8 stycznia 1915 r. l. 124 poleca obchodzić się oszczędnie z zapasami żywności.

8. Okólnik z 16 lutego 1915 r. l. 37 pr. wzywa młodzież do skromnych chociażby datków na rzecz Czerwonego Krzyża.

VII.

Ogródki szkolne.

Fizyczne wychowanie młodzieży w ubiegłym roku szkolnym wiele ucierpiało z powodu wypadków wojennych. Brak sali gimnastycznej utrudniał przynajmniej w miesiącach zimowych prowadzenie normalnych ćwiczeń gimnastycznych — w miesiącach zaś letnich zwyczajne wycieczki w bliższe i dalsze okolice Krakowa celem zaznajomienia uczniów z okolicą Krakowa i jego florą zupełnie odpadły z powodu trudności komunikacyjnych i z powodu różnych ograniczeń swobodnego ruchu, które Kraków jako twierdzę obowiązują.

W czasie tym jednak z wielką pomocą przyszło młodzieży Tow. walki z gruźlicą. Towarzystwo to ofiarowało po bardzo niskiej cenie grunta położone koło parku Dra Jordana, nadające się pod uprawę warzyw. Na gruntach tych o bszarze 6400 m², zora-nych kosztem Towarzystwa walki z gruźlicą, 30 uczniów wzięło się energicznie do pracy. Każdemu uczniowi wydzielono przeciętnie 200 m², które musiał sobie pod sadzenie jarzyn przygotować. Praca nie łatwa, a często nad siły młodzieńca — zapa jednak wielki potrafił pokonać wszystkie trudności. Pomogli koledzy, pomogło rodzeństwo i każda parcela skopana łopata, oczyszczona z darni, znawożona obficie wkrótce zaczęła się zielenić — i dawne nieużytki przemieniły się w duży ładny ogród warzywny. Mimo suszy plony zapowiadają się świetnie, gdyż obok płynący potok dostarczał pod dostatkiem wody do podlewania warzyw. Uczniowie sadzili nietylko ziemniaki i kapustę (którą młodzież otrzymała bezpłatnie), ale nadto sałatę, rzodkiewkę, groch, fasolę, buraki, marchew, pietruszkę, soczewicę pomidory.

Po raz pierwszy młodzież szkoły realnej była systematycznie zajęta pracą w ogródkach — ale ta nowość zastępująca młodzieży w tym roku normalne ćwiczenia gimnastyczne i przynosząca jej nadto znaczną korzyść materialną ma przed sobą trwałą przyszłość o czem świadczy fakt, że młodzież już stara się upewnić czy i w przyszłym roku będzie mogła również otrzymać parcele pod ogródki warzywne, co dla Towarzystwa walki z gruźlicą niechaj będzie dowodem żywotności i zrozumienia jego idei.

Władysław Michalski.

VIII.

Pomoc koleżeńska uczniów c. k. I. Szkoły realnej.

Dochód.

1. Z roku szkoln. 1913/14 pozostało w kasie „Pomocy“ K. 104.58.

A) W czasie wakacji t. j. od 20/6—1/12 1914 r.

2. Za poniszczone książki zapłacili uczniowie	K. 30.20
3. Niepodniesione kaucyje za książki	„ 10.—
a) Piekarskiego T. abiturienta	5 K.
b) Kopystyńskiego z V a	5 K.
4. Złożyli na „Pomoc“ Prof. Paczowski	K. 5.—
Uczniowie	K. 4.40
5. Zwróciła p. Kostecka pożyczkę dla syna	K. 40.—

B) W ciągu roku szkolnego t. j. od 8/12 1914—15/7 1915 roku.

6. Zamiast na „Pomoc“ złożyli uczniowie na „Czerwony Krzyż“	K. 78.80
a mianowicie klasa VII	K. 15.50
„ „ VI	„ 14.50
„ „ V	„ 22.50
„ „ IV	„ 14.30
„ „ III	„ 7.50
„ „ II	„ 4.44
7. Za poniszczone książki zapłacił jeden uczeń	K. 4.—
Razem	K. 276.98

Rozchód.

1. Zakupno nowych książek szkolnych	K.	5.22
2. Oprawa starych	„	29.20
3. Jałmużna na obiady	„	10.—
4. Wydatki biblioteczne	„	5.96
5. Na „Czerwony Krzyż“	„	78.80
Razem	K.	129.18
Reszta	K.	147.80

Biblioteka „Pomocy koleżeńskiej“ posiada książek ogółem 800.

Z tych wypożyczono :

uczniom klasy	I	41
„	II	56
„	III	74
„	IV	80
„	V	55
„	VI	70
„	VII	84
prywatnym osobom		100
		<u>560</u>

Uwaga. Kwotę 78 Kor. 80 hal. złożoną na „Czerwony Krzyż“ wręczyłem p. prof. Paczowskiemu, który w myśl rozporządzenia c. k. Rady Szkol. Kraj. z dnia 21/4 1915 r. L. 639/V przesłał do Zarządu funduszu dla wdów po poległych w Wiedniu.

Ks. Dr. Franc, Świdorski.

IX.

Egzamin dojrzałości.

1. Termin jesienny r. s. 1914/15.

Egzamin dojrzałości odbył się pod przewodnictwem c. k. Rady Dyrektora Jana Dziurzyńskiego w d. 9—11 września 1914 r.

Egzamin dojrzałości złożyli:

Brandhuber Jerzy, ur. 21 paźdz. 1897 r. w Krakowie (ekst).
Czyżowski Kazimierz, ur. 28 lutego 1894 r. w Niżniowie.
Dudziński Władysław, ur. 1896 r. w Czarnej Wsi. Golka
Józef ur. 22 sierpnia 1878 r. w Kończycach (ekst.) Freundlich
Henryk, ur. 4 listopad. 1896 r. w Jarosławiu. Karwat Ro-
man, ur. 26 lutego 1893 r. w Krakowie. Kowal Jan, ur.
5 czerwca 1895 r. w Krakowie. Krzyszkowski Tadeusz,
ur. 1 marca 1896 r. w Krakowie. Raschbaum Meier, ur.
22 lipca 1886 r. w Kozłowie. (ekst.) Schneider Jakób, ur. 12
czerwca 1892 r. w Krakowie. Silberfeld Feliks, ur. 3. paźdz.
1895 r. w Babicach. Sokołowski Oskar, ur. 2 sierpnia
1893 r. w Cewkowie. Sropiński Zygmunt, ur. 1 stycznia
1894 r. w Karniowicach.

II. Inne terminy.

Gawiaak Maryan ur. 8/5 1882. Lwów.

Obstarczyk Franciszek ur. 20/10 1894. Andrychów.

III. Termin letni 1915 r.

a) Egzamin piśmienny.

W języku polskim :

1. Konrad. — Kordyan — Anhelli, trzy wcielenia miłości ojczyzny.
2. Konstytucya 3 maja i jej znaczenie ze względu na dawny ustroj społeczno-polityczny w Polsce.
3. Koleje żelazne a drogi wodne.

W języku niemieckim :

Tłomaczenie ustępu p. t. „Chicago“ z dzieła Sienkiewicza „Listy z podróży“.

W języku francuskim :

Tłomaczenie ustępu p. t. „Rôle civilisateur de la France z podręcznika Dr. Węckowskiego „La France seconde partie“.

W geometrii wykreślnej.

1. Dane są dwie kule, których środki leżą na prostej prostopadłej do rzutni poziomej i zewnątrz nich dowolna prosta; wyznaczyć płaszczyzny styczne do tych kul a do danej prostej równoległe.
2. Wyznaczyć cień własny i rzucony na obie rzutnie sferoidy przy oświetleniu równoległym, oraz cień rzucony na nią odcinka prostopadłego do rzutni poziomej.
3. Wykreślić rzut perspektywiczny oraz aksonometryczny prostokątny dimetryczny.

b) Egzamin ustny.

Egzamin dojrzałości odbył się w dniach 12 i 13 lipca pod przewodnictwem c. k. Rady Rządu Rembacz Michała.

Do egzaminu przystąpiło 15 uczniów zwyczajnych.

Egzamin złożyli :

L.p.	Nazwisko i imię	Data i miejsce urodzenia	Przyszły zawód
1	Bialik Roman	18/3 1897, Dębniki	technika
2	Bojcun Władysław	6/7 1897, Kraków	akad. eksport.
3	Dobrucki Stefan	24/1897, Jaworze	technika
4	Godek Aleksander	22/12 1897, Michałkowice	leśnictwo
5	Katzner Maurycy	3/11 1895, Kraków	technika
6	Lissak Jan	26/12 1898, Kraków	technika
7	Płoski Witold	12/12 1897, Aleksandrowsk	akad. rolnicza
8	Rybarski Henryk	21/7 1897, Kraków	wojsk. akad. tech.
9	Sarna Antoni	18/5 1898, Tarnów	technika
10	Siemiński Ludwik	31/1 1898, Kraków	technika
11	Siemiński Romuald	29/11 1898, Kraków	technika
12	Sokalski Aleksander		technika
13	Twaróg Michał	24/8 1898, Łuczanowice	technika
14	Urban Erwin	15/9 1896, Kraków	technika
15	Worytkiewicz Feliks	7/11 1897, Krowodrza	technika

Nadzwyczajny egzamin dojrzałości

(Min. rerkr. 8/10 1014 l. 2988).

zdali następujący abiturycenci:

1. Bartz Eugeniusz ur. 24/12 1895, Lwów.
  2. Bukojemski Leon ur. 27/8 1895, Mrukowa,
  3. Cybulski Feliks ur. 17/5 1899, Kraków,
  4. Kornhauser Maryan ur. 11/11 1896, Kraków.
  5. Korpak Ludwik ur. 22/8 1891, Kraków.
  6. Niziński Kazimierz ur. 29/12 1894, Stanisławów.
  7. Peterseim Roman ur. 20/5 1895, Kraków.
  8. Porębski Stanisław ur. 20/9 1894. Kraków.
  9. Prus Edward ur. 6/8 1896, w Krakowie.
  10. Rose Henryk ur. 23/10 1896 Kraków
  11. Sołtys Janusz ur. 20/2 1893, Kluczbork.
  12. Statter Maks ur. 19/12 1896, Kraków.
  13. Wojtyga Adam ur. 20/12 1896, Kraków.
  14. Wójcik Karol ur. 20/8 1896, Kraków.
-

Rozkład godzin *).

PRZEDMIOT	K L A S A							Razem
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	
Religia**)	2	2	2	2	2	2	2	14
Język polski	3	4	3	3	4	3	4	24
Język niemiecki	6	6	5	4	4	3	3	31
Język francuski	—	—	4	3	3	3	3	16
Geografia	2	2	2	2	1	1	—	10
Historia	2	2	2	2	3	2	4	17
Matematyka	3	3	3	4	4	4	5	26
Historia naturalna	2	2	—	—	2	2	2	10
Fizyka	—	—	3	2	—	4	4	13
Chemia	—	—	—	3	2	2	—	7
Geometria i rysunki geometryczne	—	2	2	2	3	3	2	14
Rysunki odręczne	4	4	4	3	3	2	2	22
Kaligrafia	2	—	—	—	—	—	—	2
Gimnastyka	2	2	2	2	2	2	2	14
Razem	28	29	32	32	33	33	33	220
Język ruski***)	—	—	—	2	2	2	—	6

*) Rozkład godzin zatwierdzony rozporządzeniem c. k. Ministerstwa Wy-
znań i Oświecenia z dnia 6 lipca 1909. L. 24339.

**) Religii mojżeszowej udziela się w każdej klasie w 1 godz. tygodniowo.

***) Względnie obowiązkowy.

Przedmioty nadobowiązkowe: język angielski (4 godz.), steneografia (4 godz).
śpiew (4 godz.)

XI.

Wykaz książek na rok szkolny 1915/16.

I. klasa.

- Religia.* Wielki katechizm religii katolickiej. (Zatwierdzony przez episkopat austriacki). Kraków 1910. Opr. 60 hal.
- *Język polski.* Franciszek Konarski, Zwięzła gramatyka języka polskiego, Lwów 1911. Opr. 50 hal. — Dr. Maryan Reiter, Czytania polskie dla I. klasy z ilustracjami, Lwów 1910. Opr. 2 Kor.
- Język niemiecki.* Dr. L. German, Dr. K. Petelenz, St. Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla I. klasy. Wyd. 7. z ilustracjami, Lwów 1910. Opr. 2 Kor. 40 hal.
- Geografia.* K. Benoni i L. Tatomir, Krótki rys geografii, oprac. Wierzbicki. Wyd. 9, Lwów 1908. Opr. 1 Kor.
- Historia powszechna.* Bronisław Gebert i Gizela Gebertowa, Opowiadania z dziejów ojczyźtych, Lwów 1912. Wydanie 2, zmienione. Opr. 2 Kor. 50 hal.
- Matematyka.* Ignacy Kranz. Arytmetyka na klasę I, Kraków 1911. Opr. 1 Kor. 50 hal. — Ignacy Kranz, Geometria poglądowa na klasę I, Wyd. 2, Kraków 1912. Opr. 1 Kor. 30 hal.
- Historia naturalna.* Dr. Józef Nusbaum i J. Wiśniowski, Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 3. Lwów 1910. Opr. 3 Kor. 60 hal. — Józef Rostafiński, Botanika szkolna na klasy niższe, Wyd. 6, Kraków 1907, Opr. 2 Kor. 60 hal.

II. klasa.

Religia. Wielki katechizm religii katol. (Zatwierdzony przez Episkopat austriacki). Kraków 1910. Opr. 60 hal.

Język polski. Antoni Małecki: Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 11, Lwów. Opr. 2 Kor. 40 hal. — Dr. Maryan Reiter: Czytania polskie dla II. klasy, Lwów 1911. Opr. 3 Kor. 40 hal.

Język niemiecki. Dr. L. German, Dr. K. Petelenz, St. Gayczak: Ćwiczenia niemieckie dla II. klasy. Wyd. 6, Lwów 1912. Opr. 2 Kor. 80 hal.

Geografia. Michał Siwak: Geografia dla II. i III. klasy. Wyd. 2, Lwów 1913. Opr. 3 Kor. 20 hal.

Historia powszechna. Bronisław Gebert i Gizela Gebertowa: Opowiadania z dziejów monarchii austr.-węg., Lwów 1912. Opr. 2 Kor. 50 hal.

Matematyka. Ignacy Kranz: Arytmetyka na klasę II. Kraków 1911. Opr. 1 Kor. 50 hal. — Ignacy Kranz: Geometria pogładowa na klasę II. szkół średnich. Wydanie 2, Kraków 1914. Opr. 1 Kor. 40 hal.

Historia naturalna. Dr. Józef Rostafiński: Botanika szkolna dla klas niższych. Wyd. 6, Kraków 1907. Opr. 2 Kor. 50 hal. Dr. J. Nusbaum i J. Wiśniowski: Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 3, Lwów 1910. Opr. 3 Kor. 60 hal.

III. klasa.

Religia. Ks. Jougan: Liturgika. Wyd. 4, Lwów 1910. Opr. 1 Kor. 40 hal. — Ks. Dąbrowski: Historia biblijna zakonu starego. Wyd. 4, Lwów 1911. Opr. 1 Kor. 70 hal.

Język polski. Antoni Małecki: Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 11, Lwów 1910. Opr. 2 Kor. 40 hal. — Dr. Maryan Reiter: Czytania polskie dla III. klasy z ilustr. Lwów 1912. Opr. 3 Kor. 40 hal.

Język niemiecki. L. German, K. Petelenz, St. Gayczak: Ćwiczenia niemieckie dla klasy III. Wyd. 5, Lwów 1911. Opr. 2 Kor. 80 hal. — A. Jahner: Deutsche Grammatik. Wyd. 4, Lwów 1911. Opr. 2 Kor. 20 hal.

- Język francuski.* Dr. St. Węcowski: Książka do nauki języka francuskiego. Część I. Wyd. 3, Lwów 1913. Opr. 2 Kor. 30 hal.
- Geografia.* Michał Siwak: Geografia dla II. i III. klasy. Wyd. 2. Lwów 1913. Opr. 3 Kor. 20 hal.
- Historya.* Bronisław Gebert i Dr. Gizela Gebertowa: Opowiadania z dziejów monarchii austr.-węg. Lwów 1912. Opr. 2 Kor. 50 hal. — Dr. A. Zipper: Opowiadania z mitologii Greków i Rzymian. Lwów 1897. Opr. 2 Kor. 40 hal.
- Matematyka.* Ignacy Kranz: Arytmetyka dla kl. III. Kraków 1910. Opr. 1 Kor. 80 hal. — Ignacy Kranz: Geometrya pogładowa na klasę III. Kraków 1910. Opr. 1 Kor. 80 hal.
- Fizyka.* Władysław Żlobicki: Wiadomości z fizyki dla klasy III. i IV. Lwów 1913. Opr. 3 Kor. 20 hal.

IV. klasa.

- Religia.* Ks. Dąbrowski: Historya biblijna zakonu nowego. Wyd. 4, Lwów 1910. Opr. 1 Kor. 70 hal.
- Język polski.* Antoni Malecki: Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 11, Lwów 1910. Opr. 2 Kor. 40 hal. — Franciszek Próchnicki: Wzory poezyi i prozy. Wyd. 2 i 3, Lwów 1906 (wyczerpane). Opr. 3 Kor. — Franciszek Próchnicki: i Dr. Konstanty Wojciechowski: Wypisy polskie. Tom V, Lwów 1911. Opr. 3 Kor. 80 hal. — Franciszek Próchnicki: O ważniejszych gatunkach poezyi i prozy. Dodatek do Wypisów polskich, tom V (brosz.). 20 hal.
- Język niemiecki.* L. German, K. Petelenz, St. Gayczak: Ćwiczenia niemieckie dla IV. klasy. Wyd. 4, Lwów 1910. Opr. 3 Kor. — Dr. A. Jahner: Deutsche Grammatik. Wyd. 4, Lwów 1911. Opr. 2 Kor. 20 hal.
- Język francuski.* Dr. Stanisław Węcowski: Książka do nauki języka francuskiego. Część II, Lwów 1910. Opr. 2 Kor. 80 hal.
- Geografia.* Stanisław Majerski: Geografia monarchii austr.-węg. Wyd. 6, Lwów 1912. Opr. 2 Kor. 20 hal.
- Historya.* Wincenty Zakrzewski: Historya powszechna. Część I, wyd. 7, Kraków 1911. Opr. 2 Kor. 40 hal.

Matematyka. Dr. Jerzy Miłulowicz: Podręcznik arytmetyki dla kl. IV. Lwów 1911. Opr. 1 Kor. 50 hal. — Ant. Łomnicki: Geometrya. Część I. dla kl. IV. i V. Planimetrya. Stereometrya, Lwów 1912. Opr. 3 Kor. 40 hal.

Fizyka. Władysław Żłobicki: Wiadomości z fizyki dla niższych klas szkół średnich. Lwów 1913. Opr. 3 Kor. 20 hal.

Chemia. Bronisław Duchowicz i Józef Wiśniowski: Wiadomości z chemii i mineralogii dla klas niższych. Lwów 1911. Opr. 2 Kor. 80 hal.

V. klasa.

Religia. Ks. Dr. Maciej Sieniatycki: Ogólna katolicka dogmatyka. Wyd. 2, Lwów 1908. Opr. 2 Kor.

Język polski. Stanisław Tarnowski i R. Bobin: Wypisy polskie dla szkół realnych i seminaryjów nauczycielskich. Tom I. Wyd. 5, Lwów 1912. Opr. 3 Kor. — Wybór dzieł pisarzy greckich i łacińskich w przekładach. Część I. Lwów 1902. Opr. 5 Kor. — Zathy: Antologia rzymska, Lwów 1898. Opr. 3 Kor.

Język niemiecki. Jul. Ippoldt u. Ad. Stylo: Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galiz. Mittelschulen. I. Teil. V. Klasse. Wyd. 3, Lwów 1912. Opr. 3 Kor. 80 hal.

Język francuski. Dr. Stanisław Węckowski: Książka do nauki języka francuskiego. Część III. Lwów 1910. Opr. 3 Kor. 20 hal.

Historya. Wincenty Zakrzewski: Historya powszechna. Część II. Wyd. 5 skrócone. Kraków 1911. Opr. 2 Kor. 40 hal.

Geografia. Dr. Stanisław Pawłowski: Geografia dla klas wyższych. Część I, Lwów 1914. Opr. 2 Kor. 30 hal.

Matematyka. Dr. Jerzy Miłulowicz. Podręcznik arytmetyki dla klasy V. Lwów 1912. Opr. 5·50 h. — Ant. Łomnicki: Geometrya. Część I. i II. dla klasy IV. i V. Planimetrya i Aereometrya, Lwów 1912 Opr. 3 Kor. 40 hal. — Ignacy Kranz: Logarytmy. Wyd. 1, Kraków 1912. Opr. 1 Kor. 30 hal.

Historya naturalna. Józef Rostafiński. Botanika szkolna dla klas wyższych. Wyd. 4, Kraków 1911. Opr. 3 Kor. 20 hal.

Chemia. Ant. Korczyński: Podręcznik chemii nieorganicznej, Kraków 1905. Opr. 3 Kor.

Geometrya wykreślna. Łazarski: Zasady geometryi wykreślniej (z atlasem). Wyd. 4, Lwów 1914. Opr. 3 Kor. 40 hal.

VI. klasa.

- Religia*. Ks. Dr. Karol Szczeklik: Etyka katolicka. Wyd. 5, Kraków 1912. Opr. 2 Kor. 20 hal.
- Język polski*. Stanisław Tarnowski i R. Bobin: Wypisy polskie dla szkół realnych i seminarjów nauczycielskich. Tom I. Wyd. 5. Lwów 1912. Opr. 3 Kor. — Stan. Tarnowski i R. Bobin: Wypisy polskie dla szkół realnych i seminarjów nauczycielskich. Tom II. Wyd. 4, Lwów 1909. Opr. 3 Kor. — Zathay: Antologia rzymska, Lwów 1898. Opr. 3 Kor. — Wybór dzieł pisarzy greckich i łacińskich w przekładach, Część I, Lwów 1902. Opr. 5 Kor.
- Język niemiecki*. Jul. Ippold i Ad. Stylo: Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen III. Teil VII. Klasse. Lwów 1911, Wyd. 2. Opr. 4 Kor.
- Język francuski*. Dr. St. Węckowski i Dr. J. Szarota: La France. I. Lwów 1910. Opr. 3 Kor. 50 hal.
- Historja*. Wincenty Zakrzewski: Historja powszechna. Część III. Wyd. 4 skrócone. Kraków 1908. Opr. 2 Kor. 80 hal.
- Geografia*. Dr. Stanisław Pawłowski: Geografia dla klas wyższych. Część II (w druku). —
- Matematyka*. Pl. Dziwiński: Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. 5 niezmienione, Lwów 1912. Opr. 4 Kor. 50 hal. — Ignacy Kranz: Logarytmy, Wyd. 2, Kraków 1912. Opr. 1 Kor. 30 hal.
- Ant. Łomnicki: Geometrya, Część III. i IV. Trygometrya, Geometrya analityczna, Lwów 1912. Opr. 3 Kor. 80 hal. — Ignacy Kranz: Trygonometrya kulista w zadaniach. Wyd. 2, Kraków 1907. Opr. 36 hal.
- Historja naturalna*. Dr. Ignacy Petelenz: Zoologia dla klas wyższych szkół średnich. Wyd. 3, Lwów 1907. Opr. 3 Kor.
- Chemia*. Br. Duchowicz i A. Bolland: Chemia organiczna, Wydanie 2, Lwów 1912. Opr. 3 Kor. 40 hal.
- Fizyka*. A. M. Kawecki i Fr. Tomaszewski: Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Wyd. 4, Kraków 1906. Opr. 3 Kor. 40 hal.
- Geometrya wykreślna*. Łazarski: Zasady geometryi wykreślej (z atlasem). Wyd. 4, Lwów 1914. Opr. 3 Kor. 40 hal.

VII. klasa.

- Religia.* Ks. Jougan: *Historya Kościoła katolickiego.* Wyd. 3. Lwów 1907. Opr. 2 Kor.
- Język polski.* Stan. Tarnowski i R. Bobin: *Wypisy polskie, Część II.* Wyd. 4, Lwów 1909. Opr. 2 Kor. — *Zathey: Antologia grecka,* Lwów 1894. (Wyczerp.). Opr. 4 Kor. — *Zathey: Antologia rzymska,* Lwów 1898. Opr. 3 Kor.
- Język niemiecki.* Jul. Ippoldt i Ad. Stylo: *Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galiz. Mittelschulen III. Teil.* VII. Klasse. Wyd. 2, Lwów 1911. Opr. 4 Kor. — Jul. Ippoldt: *Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galiz. Mittelschulen IV. Teil, VIII. Klasse,* Lwów 1909. Opr. 4 Kor.
- Język francuski.* Dr. St. Węcowski i Dr. J. Szarota *La france II.* Lwów 1910. Opr. 4 K.
- Historya.* Wincenty Zakrzewski: *Historya powszechna. Część III.* Wyd. 4 skrócone, Kraków 1908. Opr. 3 Kor. 80 hal. — Anatol Lewicki: *Zarys dziejów Polski i krajów ruskich z nią połączonych.* Wyd. 4, Kraków 1910. Opr. 2 Kor. i— Stan. Głabiński i L. Finkel: *Historya i Statystyka austro-węgierskiej monarchii.* Wydanie 4 (w druku).
- Matematyka.* Pl. Dziwiński: *Zasady algebry.* Wyd. 5, Lwów 1912. Opr. 4 Kor. 50 hal. — Ignacy Kranz: *Zbiór zadań matematycznych dla klas wyższych.* Wyd. 2, Kraków 1911. (Książka pomocnicza). Opr. 3 Kor. 50 hal. — Ignacy Kranz: *Logarytmy,* Kraków 1900. Opr. 1 Kor. 20 hal. — Ignacy Kranz: *Trygonometrya kulista w zadaniach.* Wyd. 2, Kraków 1907. Opr. 36 hal.
- Historya naturalna.* Dr. Tadeusz Wiśniowski: *Zasady mineralogii i geologii.* Wyd. 3, Lwów 1912. Opr. 3 Kor.
- Fizyka.* A. M. Kawecki i Tomaszewski: *Fizyka dla wyższych klas średnich.* Wyd. 3 i 4, Kraków 1906. Opr. 3 Kor. 40 hal.
- Geometrya i rysunki geometryczne.* Łazarski: *Zasady geometryi wykreślnej (z atlasem).* Wyd. 4, Lwów 1914. Opr. 3 Kor. 40 hal.

XII.

KRONIKA ZAKŁADU.

Rok szkolny 1914 15 rozpoczął się dnia 10 grudnia 1914 r. uroczystem nabożeństwem w kościele św. Anny.

Wpisy uczniów do wszystkich klas odbywały się w dniach 1—10 grudnia. Zapisało się uczniów publicznych 206.

Dnia 5 marca 1915 zwiedził zakład J. W. Pan Wiceprezydent Rady szk. kraj. Dr. Dembowski Ignacy.

W dniach 24—27 marca odbyły się rekolekcyje pasyjne tudzież wielkanocna Spowiedź i Komunia św.

W dniu 31 marca 1915 zakończono pierwsze półrocze nauki szkolnej, drugie półrocze rozpoczęto w dniu 6 kwietnia 1915.

Dnia 2 maja 1915 wzięła młodzież zakładu udział w nabożeństwie w kościele Panny Maryi z okazji rocznicy Konstytucji Trzeciego Maja.

Dnia 15 maja odbyło się nabożeństwo żałobne za spokój duszy ś. p. Puka Zenona, członka grona nauczycielskiego.

Dnia 19—21 maja brało 53 uczniów udział w patriotycznej zbiorce metali.

Dnia 27 maja przystąpili uczniowie klasy IV do Sakr. Bierzmowania w kościele OO. Franciszkanów.

Dnia 5 czerwca wzięli uczniowie udział w pochodzie z powodu odebrania Przemyśla, następnego zaś dnia w uroczystem nabożeństwie w kościele Panny Maryi.

W dniach 11 i 12 czerwca przystąpiła młodzież do Spowiedzi i Komunii św.

Dnia 23 czerwca wziął udział zakład w uroczystem nabożeństwie w kościele Panny Maryi z powodu odzyskania Lwowa.

Pismienny egzamin dojrzałości w terminie letnim odbył się w dniach 22—26 czerwca; ustny w dniach 12 i 13 lipca pod przewodnictwem J. W. P. Rady Rembacza Michała.

Dnia 27 czerwca odprawiono nabożeństwo żałobne za spokój duszy ś. p. cesarza Ferdynanda.

Dnia 30 czerwca odbyło się nabożeństwo żałobne za spokój dusz ś. p. Następcy Tronu Arc. Franciszka Ferdynanda i Jego Małżonki Ks. Zofii Hohenberg.

Rok szkolny 1914/15 zakończono dnia 30 lipca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

Ś. † p.

PUK ZENON JÓZEF

c. k. egzaminowany zastępca nauczyciela, porucznik poległ śmiercią bohaterską w dniu 23 sierpnia 1914 r. pod Annopolem.

Urodzony 17 grudnia 1883 w Kałuszu, uczęszczał do szkoły realnej w Stanisławowie, Studya wyższe rozpoczął na wydziale inżynierii politechniki we Lwowie, ukończył je na Uniwersytecie Jagiellońskim w dziedzinie matematyki i geometrii wykreslnej. W zakładzie naszym stawił pierwsze kroki pedagogiczne jako asystent i zastępca nauczyciela.

Przyjaciół młodzieży, sercem oddany pracy zawodowej, serdeczny Kolega, wzorowy mąż i ojciec, w zaraniu swego — wiele rokującego — życia, odszedł od nas, padłszy na poboju wojennym, zostawiając głęboki żal i szczerze niezatarte wspomnienie wśród swoich, kolegów i młodzieży szkolnej.

CZEŚĆ JEGO PRAWEJ PAMIĘCI!

Fundusz zapomogowy maturzystów

utworzony dnia 14. czerwca 1906 r. przez uczestników 25-letniego zjazdu
abituryentów tut. Zakładu.

Fundusz pierwotny wynosił	900.74 K.
W ciągu roku 1907 wpłynęło	145.30 „
Dnia 13 maja 1909	163.00 „
Dnia 22 listopada 1910.	9.80 „
Odsetki od kapitału w r. 1911	50.58 „
Dnia 15 września 1912	150.00 „
Odsetki od kapitału w r. 1914	63.87 „
	Razem 1483,29 K.

W ubiegłym roku nie zgłosił się kandydat do zasiłku.

XIII.

SPIS UCZNIÓW.*)

KLASA I.

1. Bartel Mieczysław	25. Owca Tadeusz I.
2. Bogdanowicz Henryk	26. Przybyłowski Aleksander I.
3. Bujas Piotr I.	27. Pulchny Jan (15/II 1915)
4. Ciepły Wincenty I.	28. Reiss Ernest I.
5. Czekieruk Stanisław	29. Rottersmann Ignacy I.
6. Długoszewski Jerzy	30. Rutka Kazimierz I.
7. Gardowski Mieczysław (15/II 1915)	31. Rutkowski Stanisław (15/II 1915)
8. Głuszyński Jan I.	32. Saski Jan (popr. mat.)
9. Grech Maryan I.	33. Schenk Emeryk (popr. niem.)
10. Janikowski Zdzisław	34. Schenk Mieczysław I.
11. Jasiński Roman I.	35. Stępniewski Władysław I.
12. Jastrzębski Leon I.	36. Stonawski Adam I.
13. Kawalkiewicz Stefan (popr. niem.)	37. Szufa Stefan I.
14. Kluska Józef I.	38. Twardowski Władysław (popr. niem.)
15. Kolmanowski Roman	39. Wajda Adam I.
16. Kramarczyk Stanisław	40. Waszkiewicz Stanisław I.
17. Kuszilek Feliks I.	41. Włóczkowski Jan (popr. mat.)
18. Kuszilek Maryan I.	42. Wojtoń Adam I.
19. Kwaśniewski Antoni I.	43. Wójcik Aleksander I.
20. Kwaśny Lucyan I.	44. Wrona Tadeusz (popr. mat.)
21. Langsam Alfred I.	
22. Limanowski Henryk I.	
23. Murczyński Mieczysław I.	
24. Nowak Stefan (1/IV 1915)	

*) Chlubnie uzdolnieni wypisani są tłustym drukiem.

Data przy nazwisku oznacza wystąpienie w ciągu r. szk.

KLASA II.

1. Białobrzęski Stanisław 2. Biasion Alfred (popr. geom.) 3. Bobrowski Witold I. 4. Bucki Józef I. 5. Buczyński Romuald (29/V 1915) 6. Czarnecki Władysław (14/IV 1915) 7. Chwastek Józef I. 8. Gębik Jan I. 9. Henzel Franciszek (popr. geom.) 10. Hørwath Apolinary I. 11. Kaszycki Józef 12. Kempler Dawid I. 13. Leszczyński Jan 14. Lityński Adam I. 15. Łoboda Augustyn (popr. mat.) 16. Madej Maryan I. 17. Martyna Tadeusz I.	18. Matuszyński Marcei I. 19. Mikołajczyk Karol I. 20. Nalepa Józef I. 21. Odrzywałek Ludwik (1/IV 1915) 22. Peterek Maryan I. 23. Plizga Franciszek I. 24. Procner Jan I. 25. Saski Stanisław I. 26. Sikorski Józef I. 27. Sitko Józef (popr. niem.) 28. Śmiałowski Tadeusz (popr. geom.) 29. Tambor Jan (popr. geom.) 30. Wallis Czesław (1/IV 1915) 31. Wieczorek Kazimierz I. 32. Winiarczyk Bronisław I. 33. Wodecki Józef I. 34. Zacharewicz Włodzimierz (15/VI 1915) 35. Zaraza Antoni I.

KLASA III.

1. Baczyński Adam I. 2. Blok Tadeusz I. 3. Chwalibogowski Jerzy (popr. mat.) 4. Czechowicz Karol (popr. fiz.) 5. Czekaj Karol I. 6. Dąbek Karol 7. Goldfinger Moniusz (popr. geom.) 8. Grabowski Jan I.	9. Grabowski Stefan I. 10. Jira Józef (31/III 1915) 11. Kałamacki Władysław I. 12. Kochaj Stanisław I. 13. Kolitscher Mieczysław I. 14. Kostecki Maryan (10/IV 1915) 15. Krieger Bernard 16. Krupa Władysław I. 17. Kwaśnicki Mieczysław I. 18. Lewicki Mikołaj (popr. rel.)

19. Lipski Alfred (1/IV 1915)
20. Mayer Eugeniusz I.
21. Nikiel Michał I.
22. Pleszowski Salomon I.
23. Płonka Józef I.
24. Preizner Józef I.
25. Przybyłowski Jerzy I.
26. Ptaszkowski Czesław (popr. mat.)
27. Putniorz Wiktor I.
28. Skuciński Jan I.

29. Stefański Stanisław I.
30. Stonawski Jan I.
31. Temnicki Jan I.
32. Wallis Wacław (1/II 1915)
33. Wasylkiewicz Jan (30/I 1915)
34. Wojtusiak Tadeusz (4/II 1915)
35. Wróblewski Piotr I.
36. Zachwieja Stefan I.
37. Żurowski Adam I.

KLASA IV.

1. Balzer Jan, pryw. (1/IV 1915)
2. **Bełdowski Władysław**
3. **Bogucki Henryk**
4. Brautmann Henryk I.
5. Byszewski Włodzimierz, pryw. (nie zgłosił się do egz.)
6. Dutkiewicz Wincenty I.
7. Eichhorn Izidor
8. Gabryś Jerzy I.
9. Gajewski Maryan I.
10. Gryglewski Eugeniusz (popr. chem.)
11. **Jaworski Władysław**
12. Jedliński Antoni (5/III 1915)
13. Kociołek Władysław I.

14. Kowalik Antoni
15. Kowalski Tadeusz I.
16. **Książek Jan**
17. Lipski Tadeusz I.
18. Lityński Tadeusz I.
19. Pamuła Leopold I.
20. Stanek Zenon I.
21. Stein Herman I.
22. Szymborski Wacław I.
23. Śliwiński Józef I.
24. Teslar Aleksander I.
25. Wajda Karol I.
26. Warchałowski Tadeusz (1/IV 1915)
27. Witek Józef (18/III 1915)
28. Wojnar Adam (15/VI 1915)
29. **Wohlfeiler Chaskel**
30. Zajac Juliusz I.

KLASA V.

1. **Bieroński Kazimierz**
2. Chmurski Kazimierz I.
3. Cikowski Edgar (1/IV 1915)

4. Czerwiński Wacław (14/VI 1915)
5. Drewniak Alojzy I.

6. Gabrys Mieczysław (15/IV 1915) 7. Grębski Henryk I. 8. Horwath Władysław I. 9. Janiszewski Tadeusz I. 10. Karpiński Józef I. 11. Kochaj Adam I. 12. Kotarba Mieczysław (popr. niem.) 13. Kraus Izrael, pryw. I. 14. Krzyszkowski Eugeniusz I. 15. Małachowski Ignacy I. 16. Mroczek Stefan I. 17. Niewiadomski Jerzy (1/II 1915)	18. Pastuszka Henryk (27/II 1915) 19. Pietsch Ferdynand I. 20. Pochwalski Kasper (1/IV 1915) 21. Soja Jerzy (1/III 1915) 22. Spešny Józef 23. Stachowicz Antoni I. 24. Twaróg Stanisław (1/IV 1915) 25. Więcek Dyonizy I. 26. Wisłocki Stanisław 27. Wojciechowski Stanisław (popr. pol.) 28. Zarzycki Jerzy I. 29. Żyła Henryk (12/IV 1915)

KLASA VI.

1. Amster Roman (15/IV 1915) 2. Chudzicki Kazimierz I. 3. Dobrzański Henryk, pryw. (nie zgłosił się do egz.) 4. Dworzak Adam I. 5. Dyrz Henryk (popr. niem.) 6. Janczyk Aleksander (1/II 1915) 7. Kirschner Jakób (popr. pol.) 8. Krakauer Szymon I. 9. Lacher Tadeusz (15/IV 1915) 10. Leitner Maryan (popr. pol.) 11. Lityński Maryan I.	12. Patkiewicz Mieczysław 13. Procner Stefan I. 14. Siemek Władysław 15. Sieprawski Władysław (12/IV 1915) 16. Stapiński Kazimierz I. 17. Stupnicki Adam I. 18. Szymanowski Michał, pryw. (<i>popr. niem.</i>) 19. Tarczyński Józef I. 20. Teslar Antoni, pryw. (nie zgłosił się do egz.) 21. Zawadzki Tadeusz I. 22. Zimowski Witold (15/IV 1915) 23. Żmudziński Jan I.

KLASA VII.

1. Bialik Roman 2. Bojcun Władysław I. 3. Cikowski Tadeusz (31/III 1915) 4. Dobrucki Stefan 5. Godek Aleksander I. 6. Jechalski Władysław, pryw. I. 7. Kapałczyński Karol, pryw., (popr. fiz.) 8. Katzner Mojżesz I. 9. Kornhauser Maryan (31/III 1915) 10. Korzeń Henryk (31/III 1915) 11. Lissak Jan I.	12. Meleniewski Bohdan, pryw., (popr. fiz.) 13. Mikuszewski Maryan (popr. hist.) 14. Müller Gustaw (popr. rel.) 15. Płoski Witold 16. Prus Edward (31/III 1915) 17. Rose Henryk, pryw. (31/III 1915) 18. Rybarski Henryk 19. Sarna Antoni I. 20. Siemiński Ludwik I. 21. Siemiński Romuald I. 22. Statter Maks (31/III 1915) 23. Sokalski Aleksander I. 24. Twaróg Michał I.
25. Worytkiewicz Feliks I.
-

Statystyka uczniów.

(Liczba dodana u góry oznacza prywatystów).

	W KLASIE							Razem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	
1. Liczba uczniów.								
Liczba uczniów z końcem r. szk. 1913/14	63 ¹	56 ³	54 ¹	49 ⁶	38 ²	49 ²	47 ⁶	356 ²¹
Z początk. r. 1914/15 zapisało się	40	34	35	28 ²	28	21 ¹	20	206 ³
W ciągu roku przybyło	4	1	2	—	0 ¹	0 ¹	0 ⁵	7 ⁷
Ogółem przyjęto . . .	44	35	37	28 ²	28 ¹	21 ²	20 ⁵	213 ¹⁰
Między tymi było:								
Uczniów przybył. z innych zakładów . . .	41	9	13	6 ¹	7 ¹	5	4 ³	85 ⁵
Uczniów z promocją z klasy niższej . . .	—	22	20	20 ¹	18	14 ²	16 ¹	110 ⁴
Uczniów powtarzających klasę	3	4	4	2	3	2	0 ¹	18 ¹
W ciągu roku wystąpiło	4	5	6	4	9	5	4 ²	37 ²
Liczba uczniów z końcem r. 1914/15 . . .	40	30	31	24 ²	19 ¹	15 ³	16 ³	175 ⁹
2. Miejsce urodzenia.								
W. ks. krakowskie . . .	24	20	17	17 ¹	8 ¹	6 ²	8	100 ⁴
Galicja	14	6	11	5	6	9	5	56 ¹
Inne kraje koronne . . .	—	1	1	—	2	—	2 ¹	6 ¹
Królestwo polskie . . .	2	3	2	0 ¹	—	0 ¹	0 ²	7 ⁴
Inne państwa	—	—	—	2	3	—	—	—
Razem	40	30	31	24 ²	19 ¹	15 ³	16 ³	175 ⁹
3. Narodowość.								
Polaków	40	30	29	24 ²	19 ¹	15 ³	16 ³	173 ⁹
Rusinów	—	—	2	—	—	—	—	2
Razem	40	30	31	24 ²	19 ¹	15 ³	16 ³	175 ⁹
4. Wyznanie.								
Obrządku rzym.-kat. . .	37	29	26	20 ²	18	13 ³	15 ³	158 ⁸
„ grecko-kat.	1	—	2	—	—	—	—	3
Wyznania ewangel. . .	—	—	—	—	1	—	—	1
Religii mojżeszowej . .	2	1	3	4	0 ¹	2	1	13 ³
Razem	40	30	31	24 ²	19 ¹	15 ³	16 ³	175 ⁹

	W KLASIE							Razem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	
5. Wiek uczniów.								
Lat 11 miało	15	—	—	—	—	—	—	15
„ 12 „	8	9	—	—	—	—	—	17
„ 13 „	17	15	14	—	—	—	—	46
„ 14 „	—	4	8	6 ²	—	—	—	18 ²
„ 15 „	—	1	8	9	5	—	—	23
„ 16 „	—	1	1	3	9 ¹	3 ²	—	17 ³
„ 17 „	—	—	—	6	1	4 ¹	4	15 ¹
„ 18 „	—	—	—	—	4	5	10 ²	19 ²
„ 19 „	—	—	—	—	—	3	—	3
„ 20 „	—	—	—	—	—	—	2 ¹	2 ¹
Razem	40	30	31	24²	19¹	15³	16³	175⁹
6. Według miejsca zamieszkania rodziców.								
Miejscowych	36	27	28	23 ¹	16	14 ²	15 ²	159 ⁵
Powiaty:								
Kraków	1	—	—	—	—	1	—	2
Lwów	—	—	—	—	1	—	1	2
Podgórze	1	2	1	—	—	—	—	4
Wieliczka	2	1	1	—	0 ¹	—	—	4 ¹
Poza granicą Galicji:								
Bośnia	—	—	—	—	1	—	—	1
Król. Polskie	—	—	1	1 ¹	1	0 ¹	0 ¹	3 ³
Razem	40	30	31	24²	19¹	15³	16³	175⁹
7. Uczęszczanie na naukę przedm. nadobow.								
Na naukę stenografii	—	—	—	14	6	5	—	25
„ „ śpiewu	12	14	6	2	4	6	10	54
8. Stypendya.								
Pobierało	—	—	1	1	—	1	—	—
Kwota stypend. K	—	—	300	300	—	200	—	—
9. Klasyfikacya za II. półrocze 1913/14.								
Chlubnie uzdolnionych	8 ¹	4	6	4	1	6	3	32 ¹
Uzdolnionych	47	42 ¹	36 ¹	36 ⁸	25	31	39	256 ³
Nieuzdolnionych	5	6	7	6	10	8	4 ³	46 ²
Nie zgłosili się do egz. popr.	3	4 ¹	5	3	2	4	1 ¹	22 ³
Razem	63¹	56²	54¹	49⁶	38	49	47⁴	356¹⁴

	W KLASIE							Razem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	
Klasyfikacya za II. pół- rocze r. s. 1914/15.								
Chlubnie uzdolnion.	6	2	1	5	2	2	4	22
Uzdolnionych	28	21	24	16	14 ¹	10	10 ¹	123 ²
Nieuzdolnionych	—	1	1	2	1	—	—	5
Do egzaminu popraw.	6	6	5	1	2	3	2 ²	25 ²
Nieklasyfikowano	—	—	—	0 ²	—	0 ³	—	0 ³
Razem	40	30	31	24 ²	19 ¹	15 ³	16 ³	175 ⁹

Opłata szkolna.

W I. półroczu wynosiła	2.320 K.
W II. „ „	2.040 „
Razem	4.360 „

Dochód na środki naukowe.

Z taks wstępnych po 4.20 K. wpłynęło	407.40 K.
Z taks za duplikaty świadectw po 2 K.	120.00 .
Z datków uczniów po 2 K.	450.00 ..
Razem	977.40 K.

Ogłoszenie.

Wpisy uczniów na rok szkolny 1915/16 odbywać się będą w dniach 30. i 31. sierpnia od 8—12 przed południem. Późniejsze zgłoszenia tylko w razie **ważnych** powodów i to tylko na mocy zezwolenia c. k. Rady szkolnej krajowej uwzględnione być mogą.

Uczniowie nowo wstępujący mają się zgłaszać do zapisu w towarzystwie rodziców lub opiekunów i przedłożyć świadectwo szkolne tego zakładu, w którym dotychczas byli, tudzież metrykę chrztu i świadectwo szczepienia. Taksa wstępna 4 kor. 20 hal. Datek 2 kor. na zbiory naukowe składają wszyscy nowo wstępujący i dawni uczniowie. 1 kor. na przybory gier i zabaw.

Według § 13 ustawy *) z dnia 24. sierpnia 1899 o szkołach realnych uczniów, wstępujący do klasy pierwszej, ma mieć co najmniej dziesięć (10) lat życia lub skończyć dziesięć lat przed upływem roku kalendrzowego, w którym ma być przyjęty, co najwięcej zaś lat 14. Te granice wieku dla klasy następnej posuwają się o rok dalej.

Egzamina wstępne do 1 klasy odbywać się będą w dwóch terminach, mianowicie 30. czerwca i 1. września. Zgłosić się należy 26. lub 27. czerwca przed południem, względnie 30. i 31. sierpnia.

Wybór jednego z tych dwóch terminów pozostawia się rodzicom uczniów. Powtórzenie wstępnego egzaminu ani w tym, ani w innym zakładzie nie jest dozwolone, gdyż wynik pierwszego egzaminu rozstrzyga stanowczo o przyjęciu lub nieprzyjęciu. Powtórzenie takiego egzaminu w innym zakładzie jest w każdym razie nieważne.

---

*) Ustawa ta, zatwierdzona przez Najj. Pana dnia 26. sierpnia 1899 r. ogłoszona jest w Dzienniku Ustaw i rozporządzeń krajowych z dnia 31. października 1899. Część XII.

Zakres wymagań przy egzaminie wstępnym do I. klasy.

(Rozp. c. k. Rady szkol. kr. z dnia 16. maja 1887 l. 2764).

- a) Z religii: Wiadomości, których uczeń nabyć powinien w szkołach ludowych czteroklasowych.
- b) Z języka polskiego: Czytanie płynne i wyraźne, objaśnienie odczytanych ustępów pod względem treści i związku myśli; opowiadanie treści większymi ustępami; znajomość części mowy odmiana imion i czasowników, znajomość zdania pojedynczego, rozszerzonego i rozbiór jego części składowych pod względem składni zgody i rzędu; poprawne napisanie dyktatu z zakresu pojęć znanych uczniom i grammatyczny rozbiór zdania.
- c) Z języka niemieckiego: Czytanie płynne i zrozumiałe, znajomość odmiany rodzajników, rzeczowników, przymiotników, zaimków osobistych, dzierżawczych, wskazujących i względnych; odmiana sił posiłkowych i czasowników słabych we wszystkich formach strony czynnej i biernej; odmiana najzwyklejszych czasowników mocnych; zasób wyrazów z zakresu pojęć uczniom znanych; poprawne napisanie łatwego dyktatu, którego treść przed dyktowaniem podano w języku polskim.
- d) Z rachunków: Pisanie liczb do miliona włącznie; biegłość w czterech działaniach liczbami całkowitemi; pewność w tabliczce mnożenia, znajomość ważniejszych miar metrycznych.
Do sali gdzie odbywa się egzaminu, nie mają wstępu obce osoby.

Egzamina wstępne do klas od II—VII odbywać się będą dnia 2-go września; **egzamina poprawcze** w dniach 30. i 31. sierpnia.

Warunki przyjęcia uczniów z gimnazyum do szkoły realnej.

(Rozp. c. k. Rady szk. kr. z dnia 16. maja 1833 r. l. 2774).

A) Uczeń gimnazjalny ubiegający się o przyjęcie do II, III, IV i V klasy realnej, może być uwolniony od egzaminu wstępnego; 1. z religii, 2. z języka polskiego, 3. niemieckiego, 4. geografii 5. z historii powszechnej, 6. z historii naturalnej i 6. fizyki, jeżeli w świadectwie gimnazjalnem za ostatnie półrocze, poprzedzające bezpośrednio odnośną klasę realną, oprócz ogólnego stopnia dobrego (t. j. celującego albo pierwszego), otrzymał z wymaganego dla tej klasy przedmiotu i odnośnego materiału nauki przynajmniej stopień dostateczny. Z reszty przedmiotów t. j. matematyki, chemii, rysunków, geometrii i języka francuskiego należy egzamin wstępny odbywać z wszelką ścisłością, by w interesie szkół realnych nie dopuszczać do tych zakładów uczniów nie uzdolnionych.

B) Co do uczniów, którzy w gimnazyum tylko wskutek nie dostatecznych cenzur z języków klasycznych otrzymali ogólny stopień drugi, zastrzega sobie Rada szkolna krajowa według okoliczności rozstrzygać w poszczególnych wypadkach, czy takiego ucznia przypuścić do egzaminu wstępnego do następnej klasy realnej, przyznając mu zresztą powyżej wskazane ulgi.

Oplata szkolna wynosi 40 kor. za jedno półrocze i powinna być złożoną w **pierwszej połowie października** za pierwsze półrocze, a w **pierwszej połowie marca** za drugie półrocze.

Uczniowie, którzy w owych terminach opłaty szkolnej nie uiszczą, tracą prawo uczęszczania do Zakładu.

Niezamożni uczniowie, mający dobry stopień ogólny i dobre zachowanie się, uzyskają uwolnienie od opłaty szkolnej, jeżeli wniosą **do dnia 15 września** względnie **do dnia 15 lutego** podania do c. k. Rady szkolnej krajowej na ręce Dyrekcyi. Do podania należy dołączyć ostatnie świadectwo szkolne i świadectwo ubóstwa.

W Krakowie, dnia 23 lipca 1915.

Jan Dziurzyński,
dyrektor.

